

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Kód: 110516
Okruh: ostatné publikácie
Dátum: november 2016

Spotrebiteľský barometer IV.

*CONSUMER
SURVEY IV.*

2016

Sekcia: podnikových štatistik
Generálna riaditeľka sekcie: Ing. Libuša Kolesárová
Kontaktná osoba: Ing. Dagmar Blahová
Tel.: 02/50 236 313

ZVEREJŇOVANIE VYBRANÝCH ÚDAJOV ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SR

Kalendár prvého zverejnenia údajov Štatistického úradu SR je možné nájsť na domácej internetovej stránke na adrese: <http://slovak.statistics.sk>. Všetky upresnenia termínov sú tiež zverejnené na uvedenej internetovej stránke niekoľko dní vopred.

RELEASE OF SELECTED DATA OF THE STATISTICAL OFFICE OF THE SR

It is possible to find an calendar of the first release of selected data of the Statistical Office of the SR on the internet home page on the following address: <http://www.statistics.sk>. All amendments of deadlines are also published on the given internet page couple of days in advance.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

odbor informačného servisu

Miletičova 3

824 67 Bratislava

Fax: 55561 361

Tel.: 50236 335

www.statistics.sk/Produkty/Publikacie

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe pre komerčné účely, je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Copying contents of this publication either whole or single parts, both in original and adjusted form for commercial purposes is possible only unless the Statistical Office of the Slovak Republic gives written permission. Data of this publication can be used only with identification of the source.

Obsah	Strana
Úvod	4
Metodika výskumu	5
I. Hospodárska situácia na Slovensku	7
I. 1. Vývoj hospodárskej situácie za posledných 12 mesiacov optikou verejnej mienky	7
I. 2. Predikcia vývoja hospodárskej situácie na Slovensku optikou verejnej mienky	8
II. Spotrebiteľské ceny	9
II. 1. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien za posledných 12 mesiacov	9
II. 2. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien v nadchádzajúcom období	10
III. Očakávaný vývoj nezamestnanosti	11
IV. Finančná situácia v domácnostiach	12
IV. 1. Mienka o vývoji finančnej situácie domácností v uplynulých 12 mesiacoch	12 13
IV. 2. Ako obyvatelia odhadujú vývoj finančnej situácie svojich domácností v nadchádzajúcich 12 mesiacoch	14
IV. 3. Reflexia súčasnej finančnej situácie v domácnostiach	
V. Sporenie občanov	15
V. 1. Sporenie na Slovensku z pohľadu verejnosti	15
V. 2. Perspektívy sporenia v domácnostiach	16
VI. Spotrebiteľské úmysly domácností	17
VI. 1. Verejná mienka o výhodnosti veľkých nákupov na Slovensku	17
VI. 2. Perspektívnosť veľkých nákupov domácností v nadchádzajúcom období	18
VI. 3. Investície do stavebných úprav bytu resp. domu	19
VI. 4. Plány na kúpu alebo stavbu domu, bytu, chaty, chalupy	20
VI. 5. Úmysel kúpiť v blízkej budúcnosti auto	21
VII. Súhrnný indikátor spotrebiteľskej dôvery	22
VII. 1. Vývoj v SR	22
VII. 2. Indexy spotrebiteľskej dôvery v členských štátoch EÚ	23
Zhrnutie	24
Tabuľka vývoja indikátorov Spotrebiteľského barometra	27

Úvod

V októbri 2016 sa Štatistický úrad SR opäť zaujímal o spotrebiteľské názory, očakávania a úmysly obyvateľov SR. Tento prieskum je súčasťou harmonizovaného programu podnikateľských a spotrebiteľských prieskumov, ktoré sa uskutočňujú vo všetkých 28 členských štátoch Európskej únie a v kandidátskych krajinách. Prostredníctvom rovnakých otázok kladených v tom istom čase sa získavajú údaje o náladách výrobcov, obchodníkov a spotrebiteľov, ktoré vo svojom súhrne slúžia na predikciu ďalšieho ekonomického vývoja. Zisťovania sú koordinované a podporované Generálnym riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie. V Spotrebiteľskom barometri oslovení občania hodnotia jednotlivé aspekty ekonomického vývoja štátu a finančného hospodárenia svojej domácnosti. Časť otázok sonduje, aké sú možnosti domácnosti sporiť, resp. investovať do predmetov dlhodobej spotreby, raz za štvrťrok i do kúpy osobného auta, realizácie stavebných úprav bývania a stavby, resp. kúpy domu, bytu, chaty, chalupy. Vďaka jednotnej metodike možno údaje porovnávať nielen časovo, ale aj vecne na medzinárodnej úrovni. V aktuálnom prieskume pri hodnotení minulosti respondenti porovnávali súčasnosť s uplynulými 12 mesiacmi, t.j. s obdobím medzi 1. októbrom 2015 a 30. septembrom 2016. Otázky na zistenie očakávaní respondentov sa týkali nasledujúcich 12 mesiacov, t.j. intervalu medzi 1. októbrom 2016 a 30. septembrom 2017.

Medzi ciele prieskumu patrilo získať poznatky o tom, ako občania:

- hodnotia celkovú ekonomickú situáciu v krajine
- odhadujú ďalší vývoj ekonomiky vo svojom štáte
- vnímajú vývoj cien tovarov a služieb
- predikujú vývoj nezamestnanosti
- reflektujú podmienky pre nákup predmetov dlhodobej spotreby
- uvažujú o možnostiach sporenia
- posudzujú finančné pomery vo svojej domácnosti
- zamýšľajú investovať.

V tejto informácii sú prezentované výsledky v dvojakej podobe: v podielovej a indexovej. Pre podielové zobrazenie sú vybrané výsledky za posledných dvanásť mesiacov s možnosťou komparácie so situáciou pred rokom. Indexová podoba poskytuje prehľad vývoja sezónne očistených údajov (SA) za posledných 12 mesiacov a porovnanie so stavom pred rokom. Výsledky sa zakladajú na váženej komparácii kladných a záporných vyjadrení. Na sezónne očistenie údajov bol použitý program Dainties. Hodnoty pre väčšinu indikátorov sa pri tejto analýze pohybujú v intervale od mínus sto (za predpokladu, že všetky odpovede boli z hľadiska respondenta maximálne nepriaznivé a nikto nevyužil odpoveď „neviem posúdiť“) po hodnotu plus sto v opačnom prípade (hodnotenia všetkých respondentov sú maximálne priaznivé). Výnimkou sú indikátory týkajúce sa inflácie a nezamestnanosti, ktoré v súlade s medzinárodnou metodikou majú kladnú hodnotu, keď hodnotenia sú z pohľadu respondentov nepriaznivé a zápornú, ak sú z pohľadu občanov priaznivé.

Metodika prieskumu

Zber dát uskutočnili školení spolupracovníci – anketári v dňoch 1. – 11. októbra 2016 technikou štandardizovaného rozhovoru prostredníctvom dotazníka. Podľa jednotnej medzinárodnej metodiky sa prieskum zameriaval na osoby 16 ročné a staršie. Vzhľadom na veľkosť základného súboru, ktorý tvorilo 4 508 419 obyvateľov SR vo veku 16 a viac rokov, t.j. 83,54 % z 5 397 036 všetkých obyvateľov SR k 20.5.2011, bola výberová vzorka naplánovaná na 1 200 rozhovorov.^{1/}

Výberový súbor bol vytvorený voľným kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku. Kontrolovanými premennými boli: pohlavie, vek, národnosť, vzdelanie, veľkostná skupina obce a kraj. Po zhodnotení úrovne terénnych prác, vecnej a logickej kontrole vyplnených dotazníkov, bolo na spracovanie odovzdaných 1200 dotazníkov, čo predstavuje 100%-nú návratnosť z plánovaného počtu 1200 rozhovorov. Jeden respondent v tomto prieskume reprezentoval 3 757 obyvateľov SR zo sledovaného základného súboru populácie od 16 rokov vyššie.

Na zabezpečenie kvalitnej práce spolupracovníkov - anketárov je vypracovaný systém permanentnej kontroly so spätnou väzbou.

Štatistická presnosť výsledkov výskumu bola hodnotená pomocou intervalov spoľahlivosti. Pre výpočet očakávanej výberovej chyby (reliability) sa využívajú vzťahy platné pre prostý náhodný výber. Charakteristika reliability vzťahovaná na celý súbor pri rozsahu $n=1200$ je $\pm 2,83\%$. V tabuľke na nasledujúcej strane je uvedené podrobnejšie testovanie reprezentatívnosti celého súboru s jeho výsledkami. Pri uvažovanej 5 %-nej úrovni významnosti sa potvrdila reprezentatívnosť výberového súboru podľa kvótových znakov pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, veľkostná skupina obce a kraj.

^{1/} *Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenskej republiky v roku 2011*
ŠÚSR Bratislava

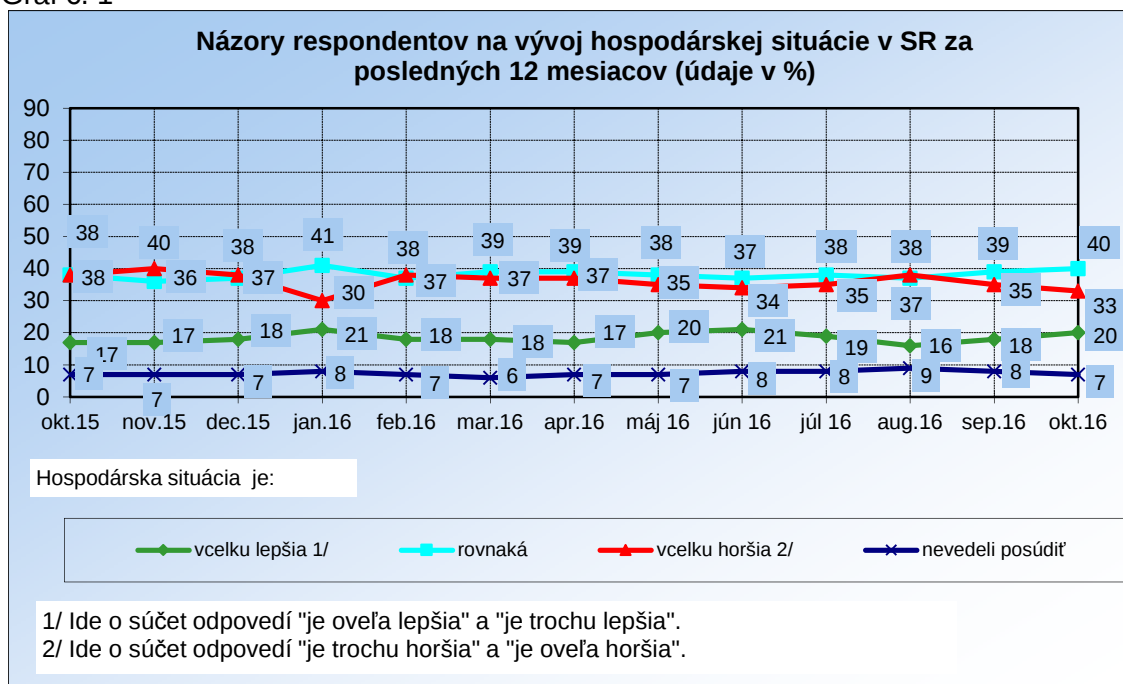
Reprezentatívnosť výberového súboru populácie SR vo veku 16 a viac rokov				
V10/2016				
Znak	Základný súbor (v %)	Výberový súbor (v %)	Rozdiel	CHI2 Test HV 5 %
Pohlavie:				<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
muž	48,17	48,00	-0,17	
žena	51,83	52,00	0,17	
Vek:				
16-17	2,97	2,92	-0,05	
18-24	12,2	12,25	0,05	
25-29	9,71	9,67	-0,04	
30-39	19,72	19,75	0,03	
40-49	16,23	16,17	-0,06	
50-59	17,11	17,00	-0,11	<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
60-64	6,91	7,08	0,17	
65 a viac	15,15	15,17	0,02	
Vzdelanie:				
základné	17,62	17,58	-0,04	
stredné bez maturity	28,56	28,33	-0,23	<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
stredné s maturitou	36,65	36,92	0,27	
vysokoškolské	17,17	17,17	0,00	
Národnosť:				
slovenská	87,03	87,25	0,22	<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
maďarská	9,4	9,33	-0,07	
iná	3,57	3,42	-0,15	
Veľkostná skupina obce:				
do 1999	30,02	29,92	-0,90	
2000 - 9999	21,94	22,00	0,06	
10000 - 49999	24,89	24,92	0,03	<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
50000 - 99999	10,75	10,75	0,00	
100 000 a viac	12,4	12,42	0,02	
Kraj:				
Bratislavský	11,42	11,42	0,00	
Trnavský	10,47	10,50	0,03	
Trenčiansky	11,29	11,25	-0,04	
Nitriansky	13,06	13,08	0,02	
Žilinský	12,66	12,67	0,01	
Banskobystrický	12,32	12,33	0,01	<i>rozdiely nie sú štatisticky významné</i>
Prešovský	14,49	14,50	0,01	
Košický	14,29	14,25	-0,04	

I. Hospodárska situácia na Slovensku

I. 1. Vývoj hospodárskej situácie za posledných 12 mesiacov optikou verejnej mienky

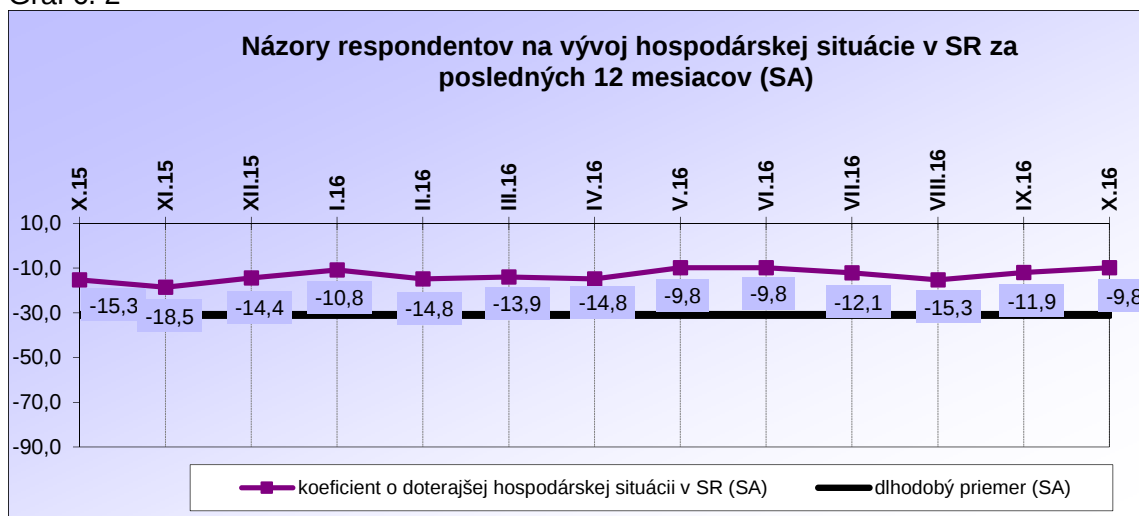
V októbri bolo medzimesačné zlepšenie zaznamenané pri dvoch indikátoroch. Jedným z nich bolo hodnotenie **doterajšieho vývoja ekonomickej situácie na Slovensku**, kde pribudli 2 percentuálne body na pozitívnom póle (situácia sa zlepšila, 20 %) a 1 percentuálny bod pri neutrálnom variante (situácia sa nezmenila, 40 %). Úbytok 2 percentuálnych bodov sa dal sledovať pri negatívnom výroku (situácia sa zhoršila, 33 %). Prehľad údajov od októbra 2015 poskytuje graf č. 1.

Graf č. 1

Indexový výsledok pre doterajší vývoj hospodárskej situácie na Slovensku bol v októbri po sezónnej úprave -9,8. Koeficient sa v komparácii s minulým mesiacom zvýšil o 2,1 bodu a oproti rovnakému obdobiu minulého roka vzrástol o 5,5 bodu. Aktuálna hodnota, ako dokumentuje aj graf č. 2, naďalej prevyšuje úroveň dlhodobého priemeru.

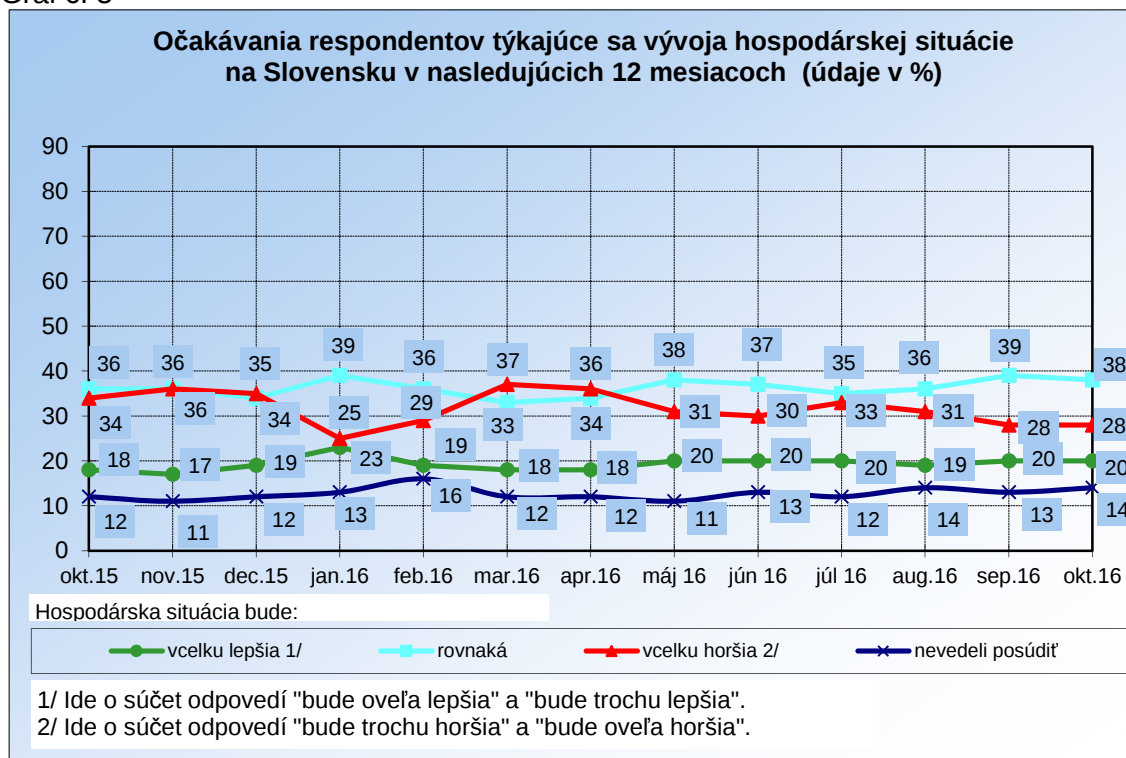
Graf č. 2

I. 2. Predikcia vývoja hospodárskej situácie na Slovensku optikou verejnej mienky

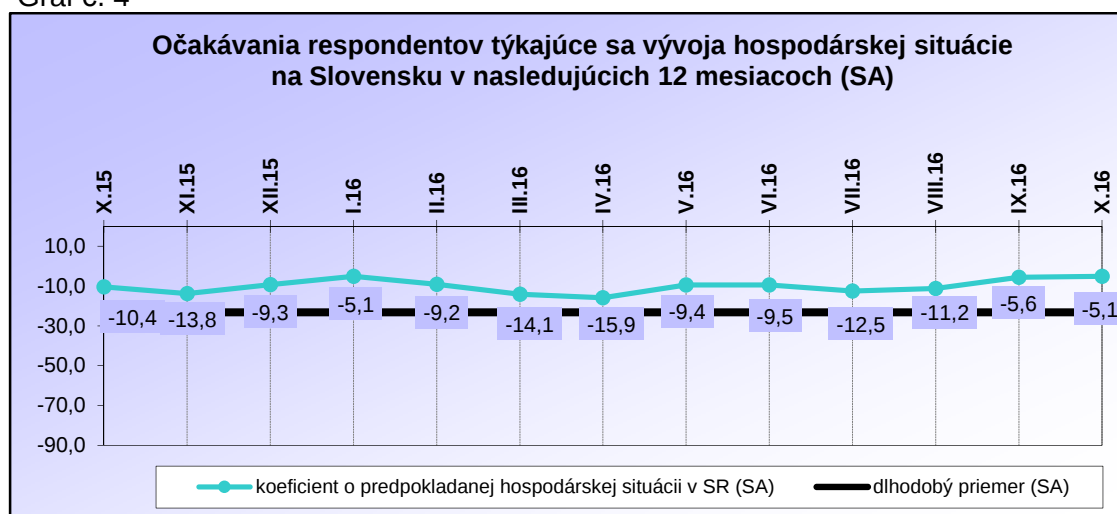
Pri **očakávanej ekonomickej situácii na Slovensku** kladné hodnotenia (ekonomická situácia sa zlepší, 20 %) a výskyt nepriaznivých stanovísk (ekonomická situácia sa zhorší, 28 %) ostali stabilizované na septembrovej úrovni a frekvencia neutrálnych odpovedí (ekonomická situácia zostane rovnaká) klesla oproti predchádzajúcemu mesiacu o 1 percentuálny bod (na 38 %). Vývoj ekonomických očakávaní občanov SR dokumentuje graf č. 3.

Graf č. 3

Aktuálnym údajom prepočítaným podľa metodiky Európskej komisie je koeficient – 5,1. Za posledný mesiac indikátor vzrástol o 0,5 bodu, prevyšuje hodnotu svojho dlhodobého priemeru a ako dokumentuje graf č. 4, respondenti sú menej pesimistickí než pred rokom o 5,3 bodu.

Graf č. 4

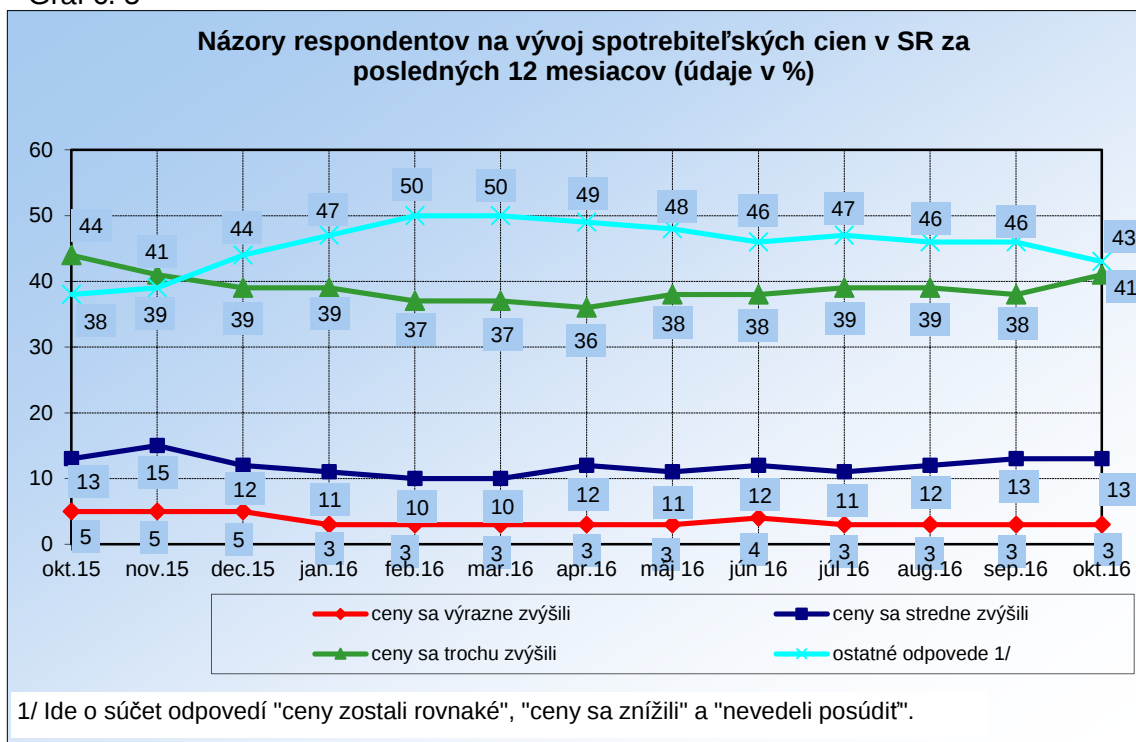

II. Spotrebiteľské ceny

II. 1. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien za posledných 12 mesiacov

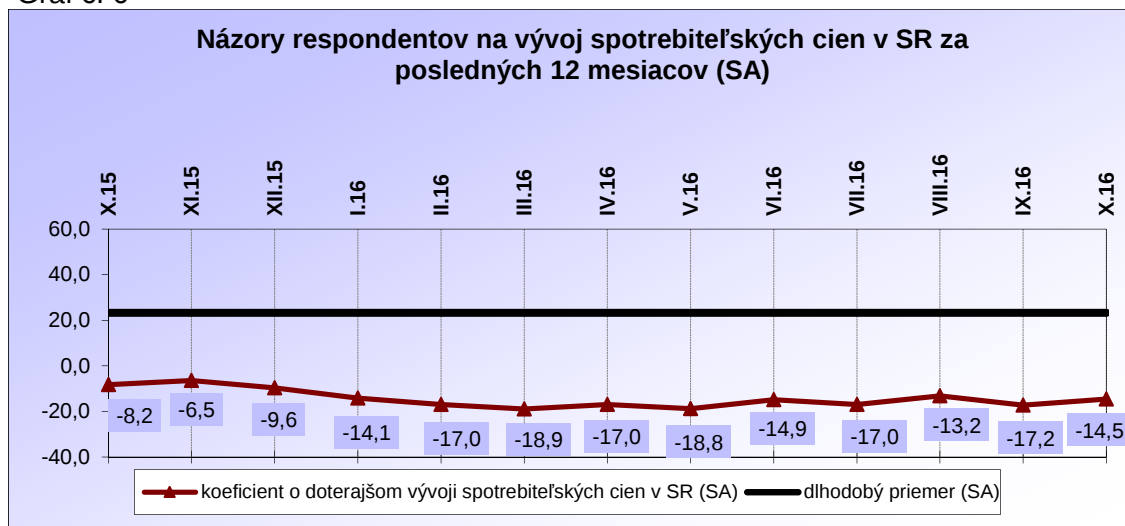
Pri percepčii **doterajšieho vývoja spotrebiteľských cien** nezmenená ostala početnosť najradikálnejšieho tvrdenia (ceny sa veľmi zvýšili, 3 %) a odpovede ceny sa stredne zvýšili (13 %). Vzástol podiel výroku ceny sa trochu zvýšili (o 3 percentuálne body na 41 %), klesla početnosť výroku ceny zostali rovnaké (o jeden percentuálny bod na 28 %) a presvedčenia, že sa ceny znížili (o 3 percentuálne body na 8 %). Z dôvodu prehľadnosti sú v grafe č. 5 niektoré vyjadrenia zahrnuté do kategórie ostatné odpovede.

Graf č. 5

Vyjadreniam o doterajšom vývoji spotrebiteľských cien možno priradiť koeficientovú hodnotu -14,5. Znamenala nárast inflačného napätia oproti minulému mesiacu o 2,7 bodu a v porovnaní so stavom pred rokom pokles o 6,3 bodu. Aktuálny výsledok je priaznivejší ako dlhodobý priemer. Prepočítané hodnoty od októbra minulého roka prezentuje graf č. 6.

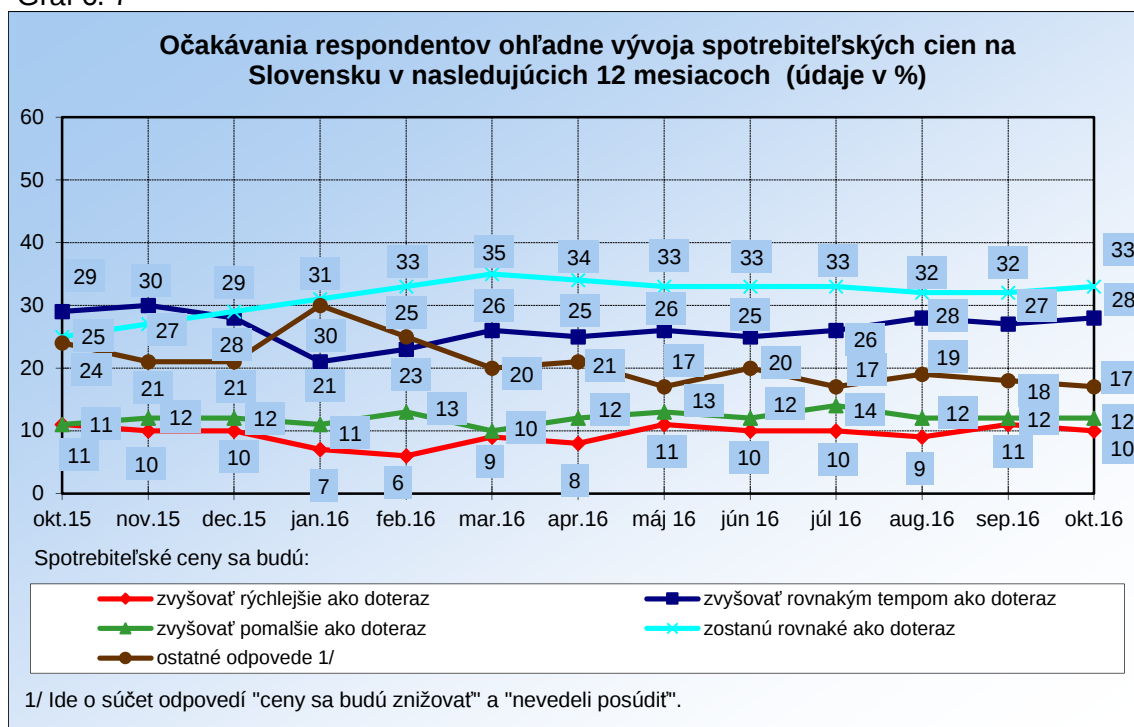
Graf č. 6

II. 2. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien v nadchádzajúcom období

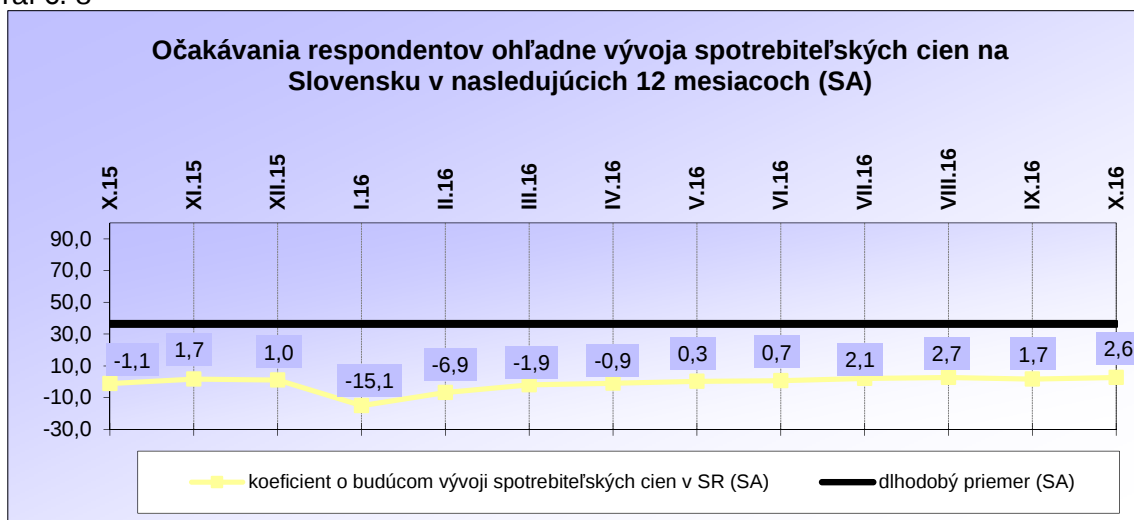
Rozdelenie odpovedí pri odhade **vývoja spotrebiteľských cien na Slovensku v nasledujúcich 12 mesiacoch** bolo podobné ako pred mesiacom. Pri variante o pomalšom zvyšovaní cien ako doteraz (12 %) a o znižovaní cien (4 %) sa zastúpenie odpovedí nezmenilo, 1 percentuálny bod ubudol skupine s najradikálnejšou predpoveďou (ceny sa budú zvyšovať rýchlejšie ako doteraz, 10 %), naopak 1 percentuálny bod pribudol pri tvrdení ceny sa budú zvyšovať rovnakým tempom ako doteraz (na 28 %) a pri výroku ceny ostanú rovnaké (na 33 %). Výsledky prezentuje nasledujúci graf.

Graf č. 7

Laické odhady budúceho vývoja spotrebiteľských cien dosiahli v októbri 2016 hodnotu 2,6, čo signalizovalo nárast napätia z predpokladaného vývoja cien oproti septembru o 0,9 bodu. Aktuálne je výsledok priaznivejší ako dlhodobý priemer a spotrebiteľia prezentovali viac obáv zo zvyšovania cien ako v rovnakom období minulého roka (o 3,7 bodu). Graf č. 8 ilustruje cenové predpovede obyvateľov od októbra 2015.

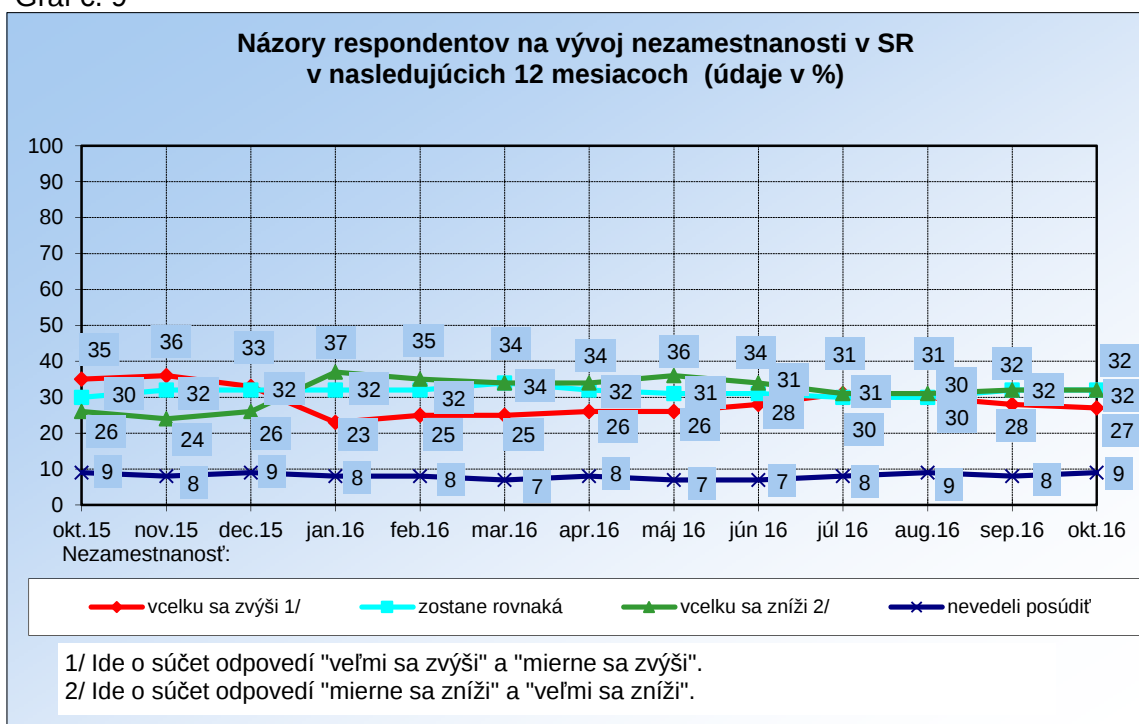
Graf č. 8

III. Očakávaný vývoj nezamestnanosti

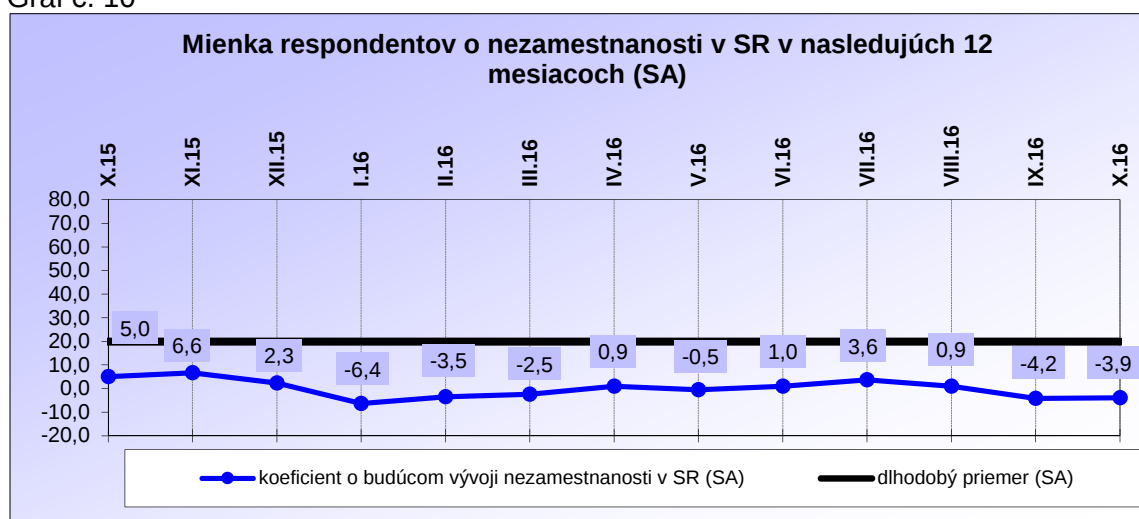
Pri indikátore o **vývoji nezamestnanosti v nasledujúcich 12 mesiacoch** oproti minulému mesiacu klesol podiel pesimistického tvrdenia (nezamestnanosť sa zvýši, o 1 percentuálny bod na 27 %), frekvencia kladného a neutrálneho stanoviska sa nezmenila, v prvom (nezamestnanosť sa zníži) i v druhom prípade (nezamestnanosť sa nezmení) ostala zhodne na 32 %. Graf č. 9 poskytuje prehľad laických prognóz vývoja nezamestnanosti od októbra 2015.

Graf č. 9

Pri očakávanom vývoji nezamestnanosti obsahovala indexová hodnota (-3,9) viac pesimizmu ako pred mesiacom (o 0,3 bodu) a menej ako pred rokom (o 8,9 bodu). Aktuálny výsledok je priaznivejší ako dlhodobý priemer. Prepočítané údaje o očakávanom vývoji nezamestnanosti prezentuje graf č. 10.

Graf č. 10

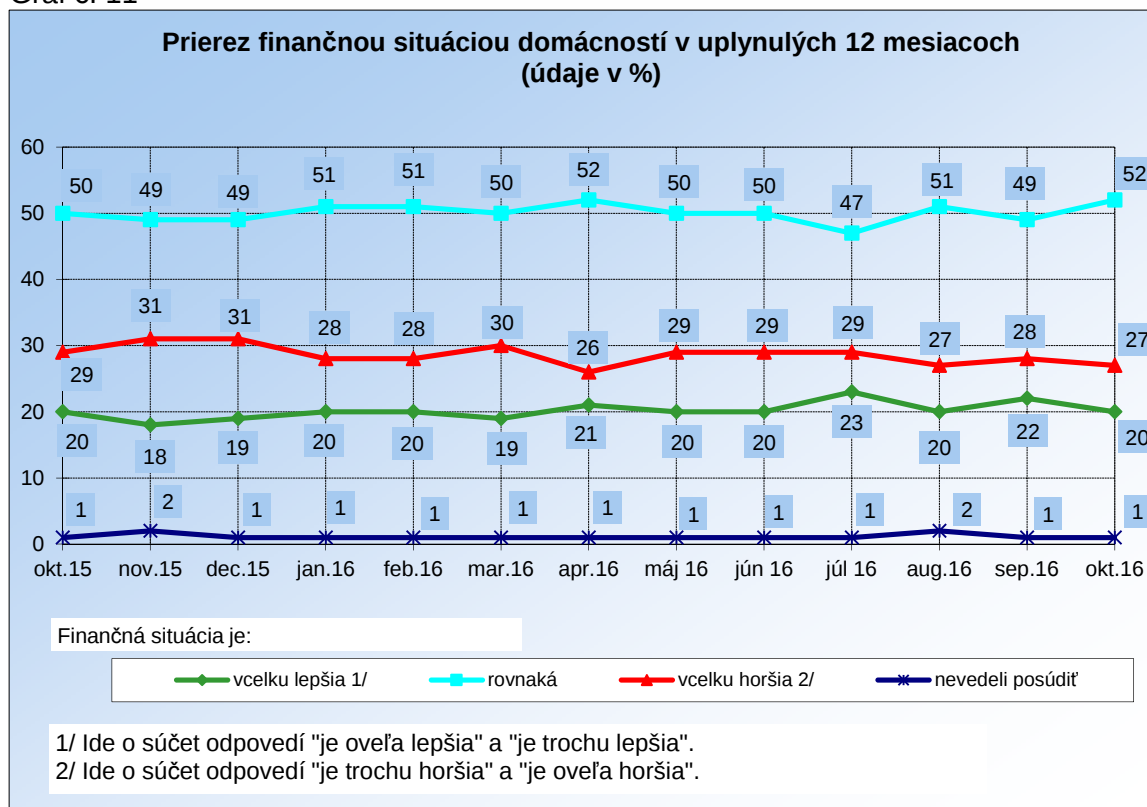

IV. Finančná situácia v domácnostiach

IV. 1. Mienka o vývoji finančnej situácie domácností v uplynulých 12 mesiacoch

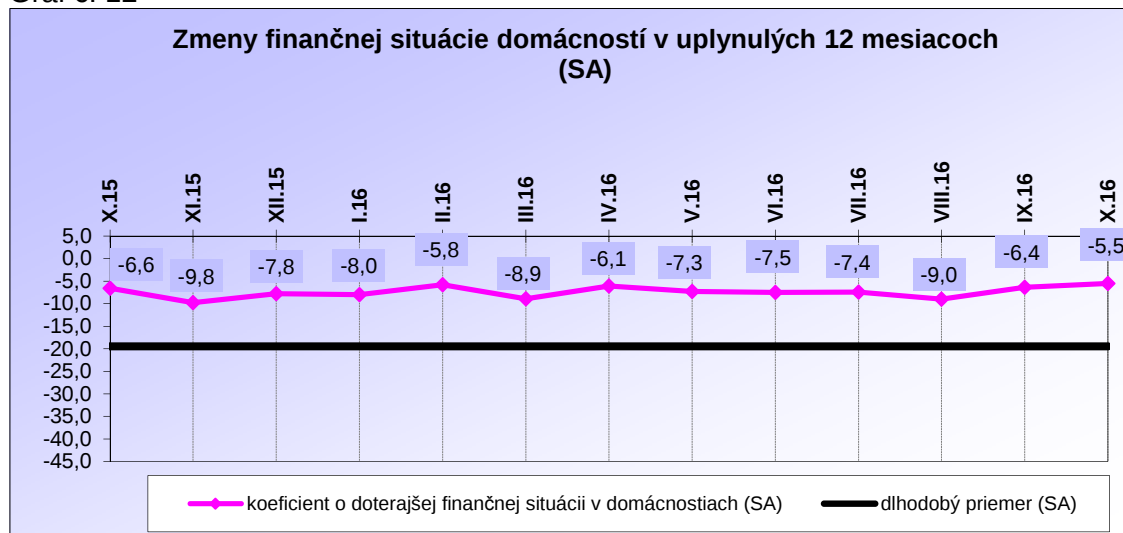
Posudzovanie **doterajšieho vývinu finančnej situácie domácnosti** naznačilo o 2 percentuálne body nižší výskyt pozitívnych výrokov (finančná situácia domácnosti sa zlepšila, 20 %) i vyjadrení na opačnom póle (situácia sa zhoršila, o 1 percentuálny bod na 27 %). Frekvencia neutrálnych tvrdení (situácia sa nezmenila) sa zvýšila o 3 percentuálne body na 52 %. Zobrazenie výsledkov od októbra 2015 poskytuje graf č. 11.

Graf č. 11

V októbri 2016 oproti predchádzajúcemu mesiacu index naznačil mierne zlepšenie mienky o doterajšom vývoji finančnej situácie v domácnosti (o 0,9 bodu). Aktuálna hodnota -5,5 bola o 1,1 bodu priaznivejšia ako pred rokom a prevyšovala úroveň svojho dlhodobého priemeru. Vývoj názorov na stav rodinných financií dokumentuje nasledujúci graf.

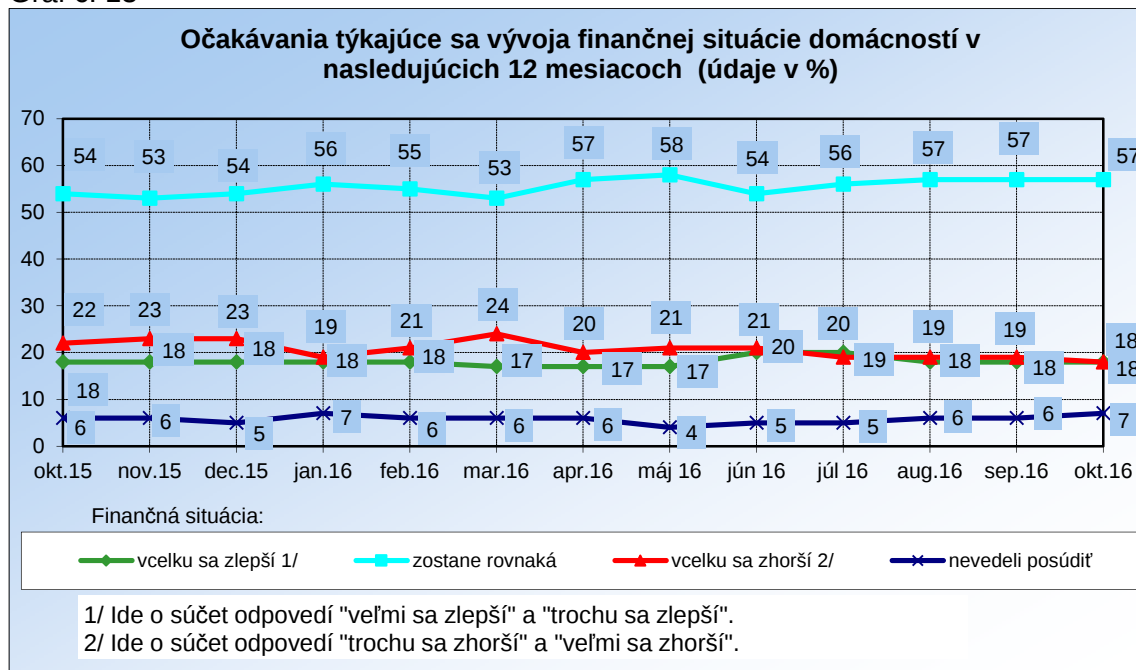
Graf č. 12

IV. 2. Ako obyvatelia odhadujú vývoj finančnej situácie svojich domácností v nadchádzajúcich 12 mesiacoch

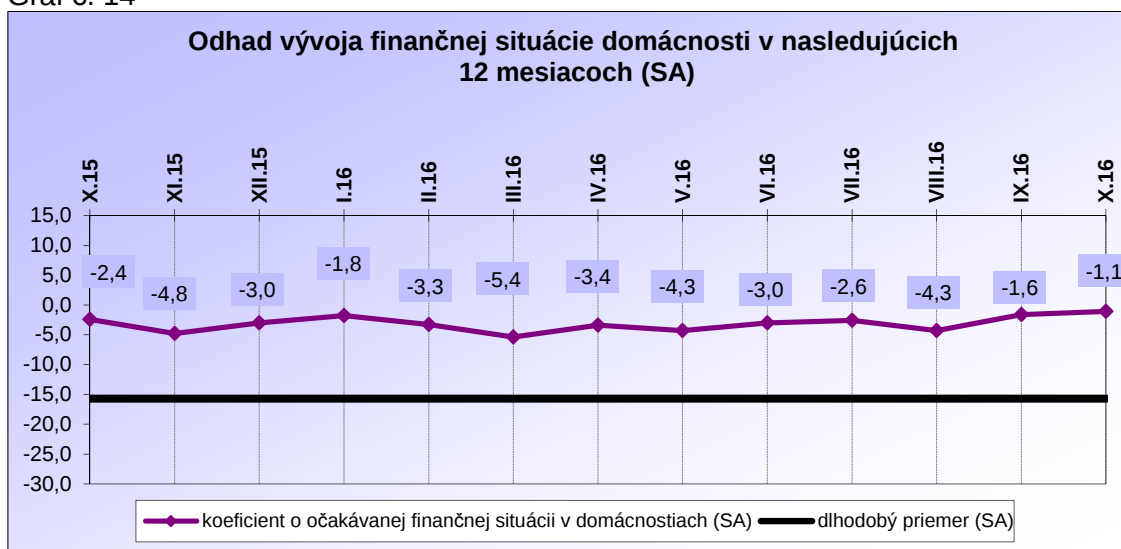
Pri **odhadoch vývoja finančnej situácie v domácnosti v nasledujúcich 12 mesiacoch** sa potvrdili výsledky z minulého mesiaca: početnosť kladného výroku (finančná situácia sa zlepší) na 18 %, neutrálneho variantu (finančná situácia sa nezmení) na 57 % a záporný pól (finančná situácia sa zhorší) mal o 1 percentuálny bod nižší výskyt (18 %). Graf č.13 zobrazuje vývoj hodnôt od októbra 2015.

Graf č. 13

Prepočítaný indikátor o očakávanom vývoji finančnej situácie v domácnostiach má v aktuálnom výskume hodnotu $-1,1$. Tento výsledok je o 0,5 bodu priaznivejší ako hodnota za predchádzajúci mesiac, preyšuje svoj dlhodobý priemer aj koeficient z rovnakého obdobia minulého roka (o 1,3 bodu). Nasledujúci graf prináša znázornenie vývoja indikátora od októbra 2015.

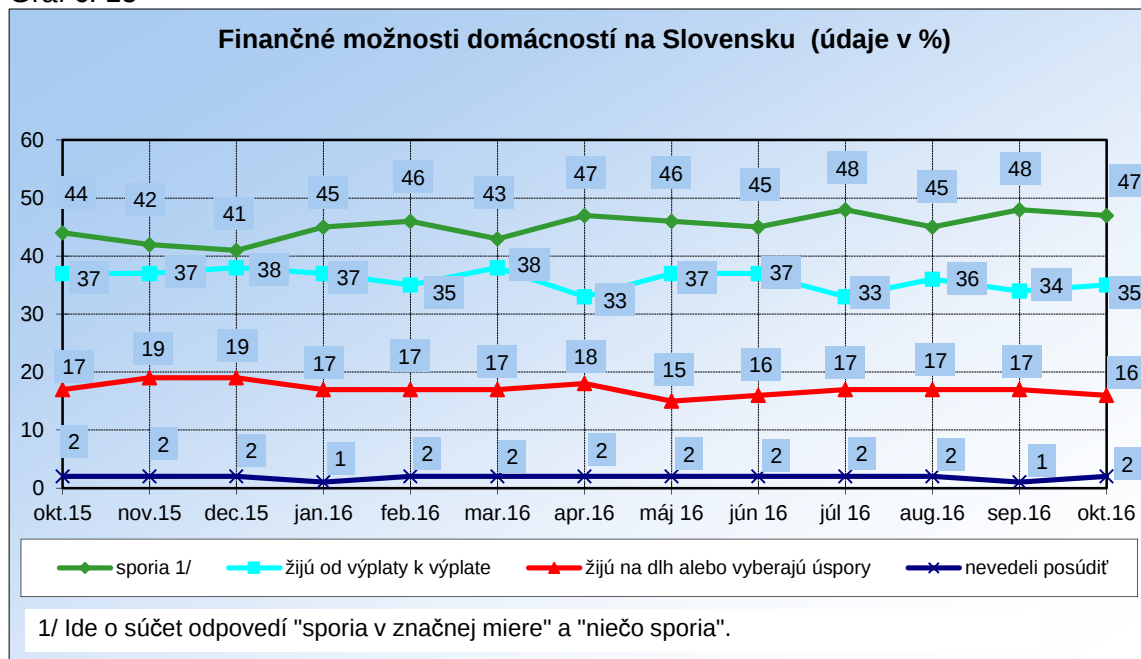
Graf č. 14

IV. 3 Reflexia súčasnej finančnej situácie v domácnostiach

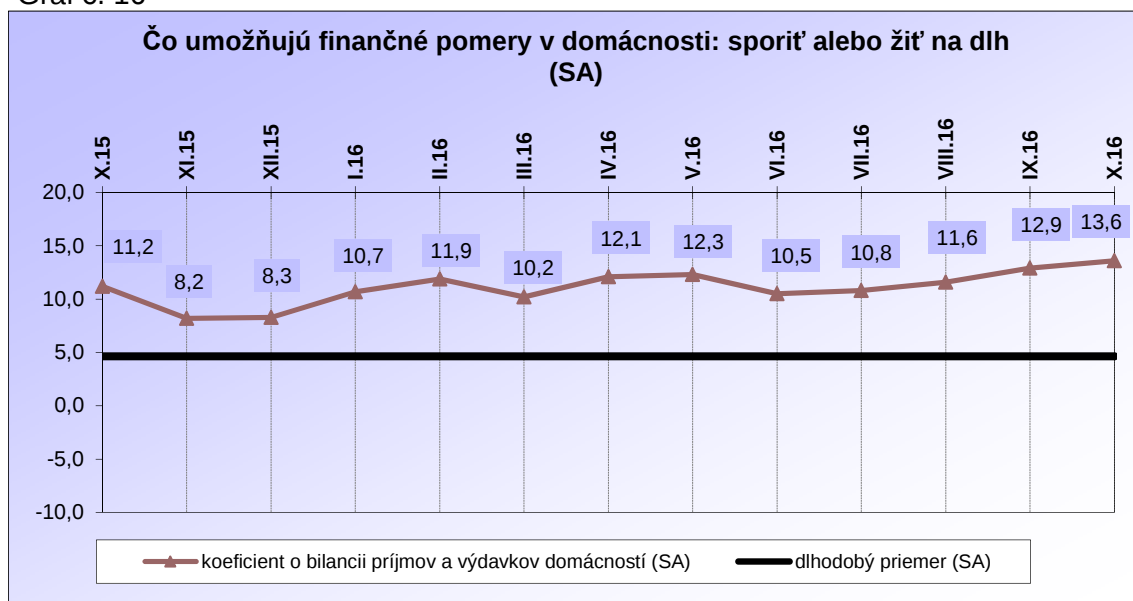
Indikátor **bilancie príjmov a výdavkov domácností** si oproti septembru odrátal 1 percentuálny bod vo výskyte rodín, ktoré dokážu usporiť časť svojich príjmov (47 %) i tých, čo nedokážu sporiť, ale siahajú na úspory alebo žijú na dlh (16 %). Počet domácností s vyrovnaným rozpočtom sa zvýšil o 1 percentuálny bod na 35 %. Vývoj názorov od októbra 2015 prezentuje graf č.15.

Graf č. 15

Podľa výsledkov prieskumu na Slovensku v októbri 2016 prevažovali domácnosti, ktoré dokázali časť svojich príjmov usporiť, čo sa zobrazilo v kladnom výsledku prepočítaného koeficienta +13,6. Táto hodnota vyjadrovala priaznivejší stav ako pred mesiacom (o 0,7 bodu), prevyšovala výsledok zistený pred rokom (o 2,4 bodu) i úroveň svojho dlhodobého priemeru. Sezónne očistená indexová podoba tohto výsledku je najpriaznivejšia od mája 2007. Prepočítané údaje o stave financií domácností zobrazuje graf č. 16.

Graf č. 16

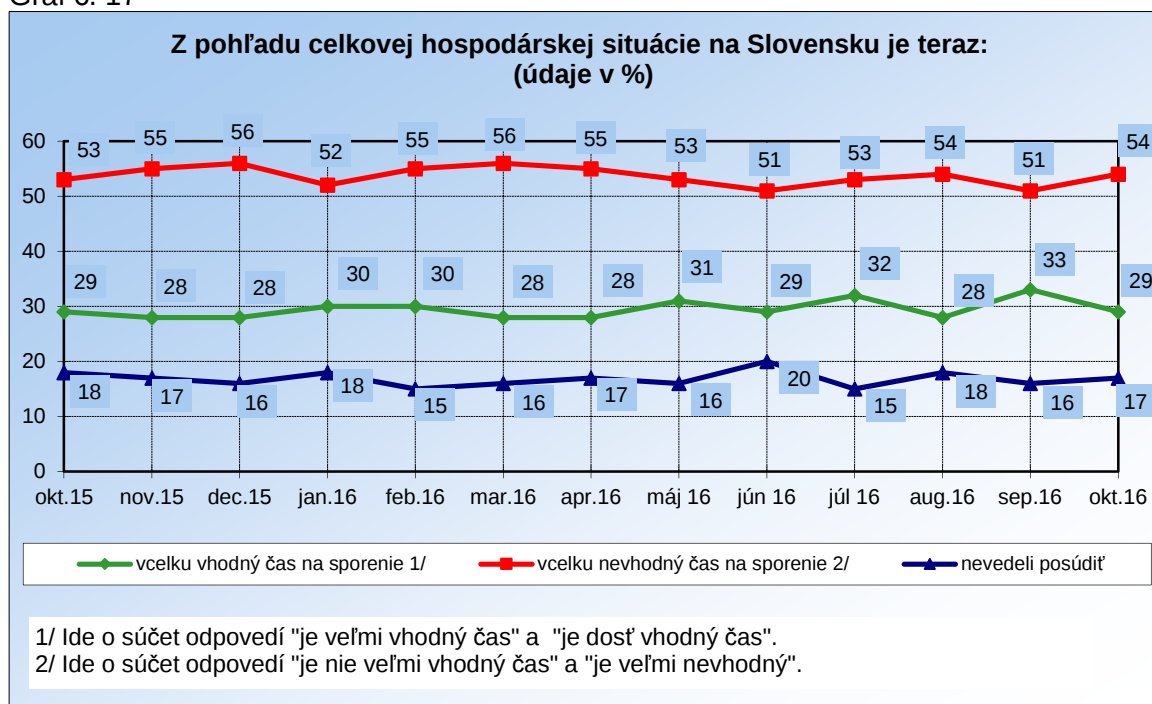

V. Sporenie občanov

V. 1. Sporenie na Slovensku z pohľadu verejnosti

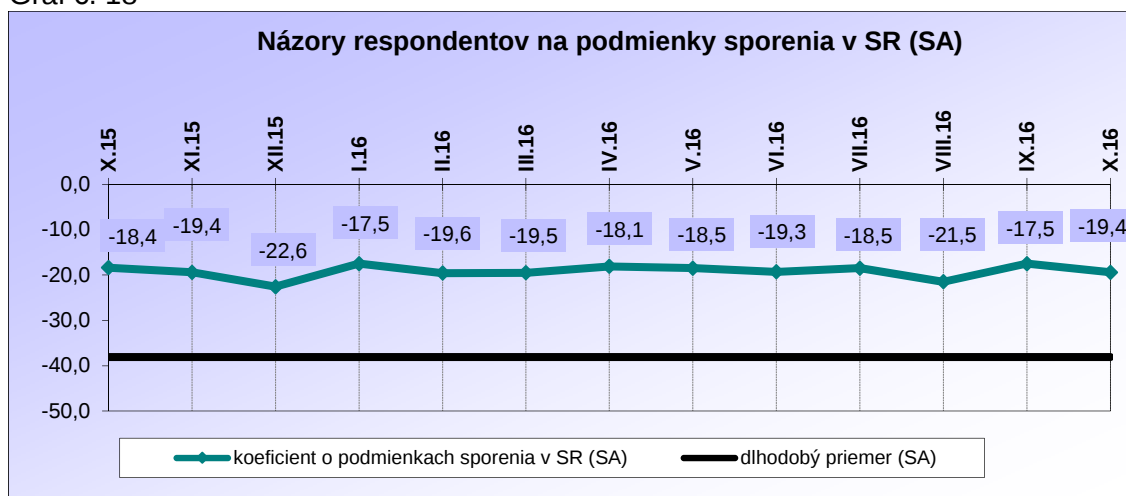
Pri posudzovaní **podmienok sporenia** skupina s preferenciou kladných tvrdení (je vcelku vhodný čas na sporenie) v porovnaní s minulým mesiacom zaznamenala pokles o 4 percentuálne body na 29 %, na protipóle (je vcelku nevhodný čas na sporenie) po náraste o 3 percentuálne body bola dosiahnutá hladina 54 %. Graf č. 17 znázorňuje vývoj mienky za posledný rok.

Graf č. 17

Prepočítaný sezónne očistený výsledok o atmosfére sporenia dosiahol hodnotu $-19,4$ a oproti septembru 2016 klesol o 1,9 bodu. V porovnaní s októbrom 2015 bol nepriaznivejší o 1,0 bod a naďalej prevyšoval úroveň dlhodobého priemeru. Prehľad údajov za posledných 13 mesiacov poskytuje graf č. 18.

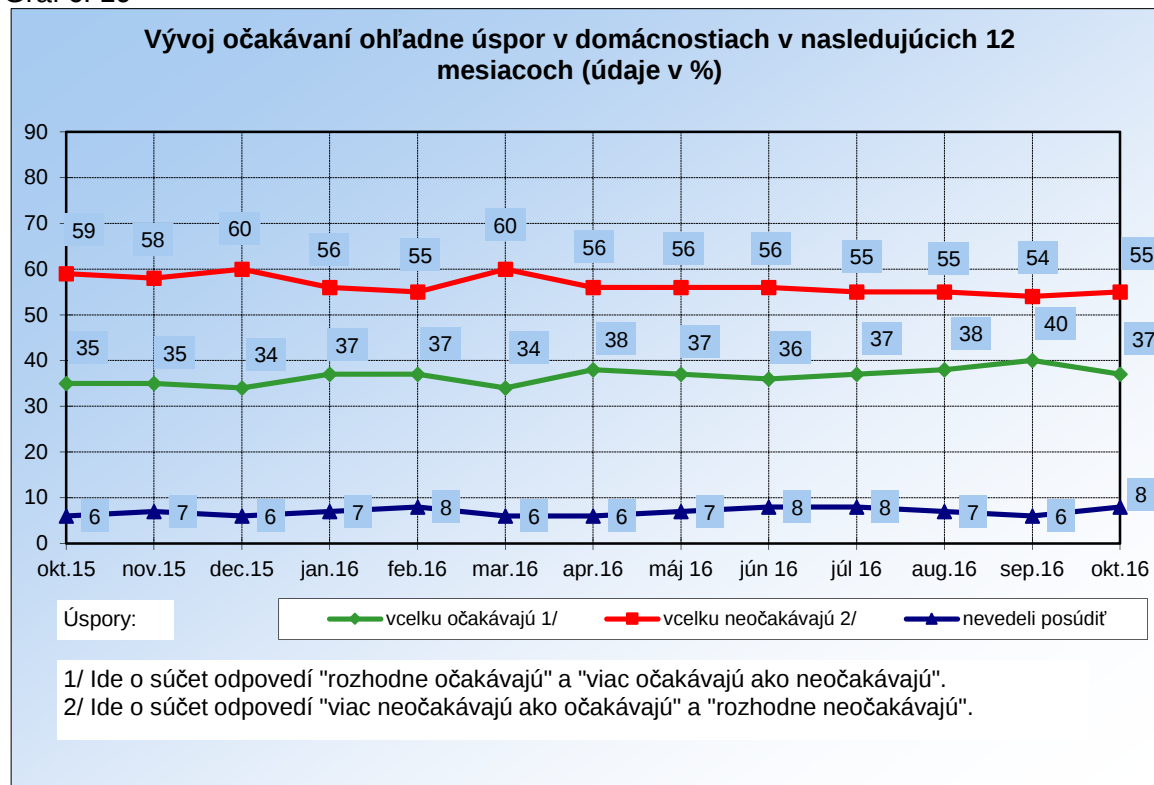
Graf č. 18

V. 2. Perspektívy sporenia v domácnostiach

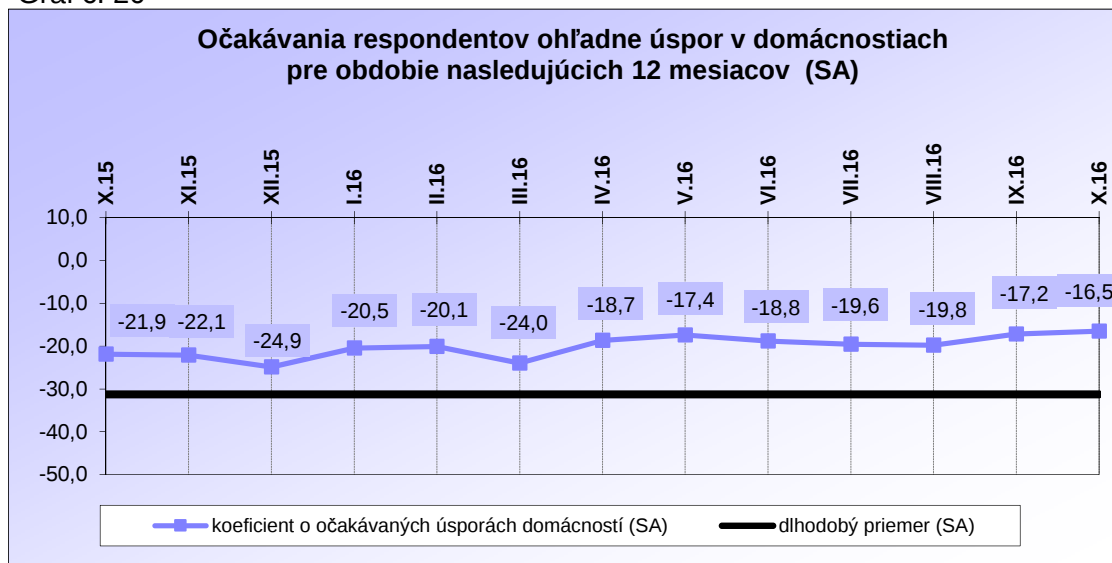
Pri **perspektívach úspor domácnosti** podiel kladných odpovedí (očakávajú úspory) klesol o 3 percentuálne body na 37 % a frekvencia záporných vzrástla o 1 percentuálny bod na 55 %. Vývoj mienky obyvateľov od októbra 2015 zobrazuje graf č. 19.

Graf č. 19

Koeficient vypovedajúci o perspektívach úspor v domácnostiach dosiahol v októbri 2016 hodnotu -16,5, ktorá naďalej prevyšovala dlhodobý priemer. V odpovediach respondentov bolo menej pesimizmu (o 0,7 bodu) pri porovnaní so stavom pred mesiacom aj ako v rovnakom období minulého roka (o 5,4 bodu). Výsledky o perspektívach úspor domácností prezentuje nasledujúci graf (č. 20).

Graf č. 20

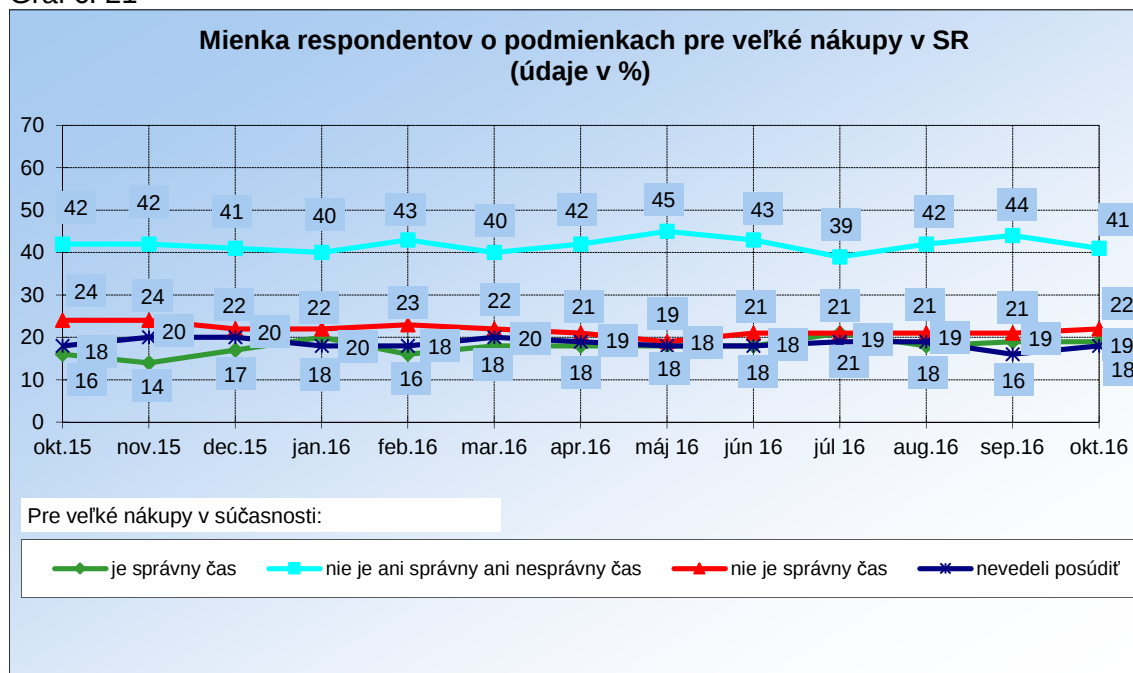

VI. Spotrebiteľské úmysly domácností

VI. 1. Verejná mienka o výhodnosti veľkých nákupov na Slovensku

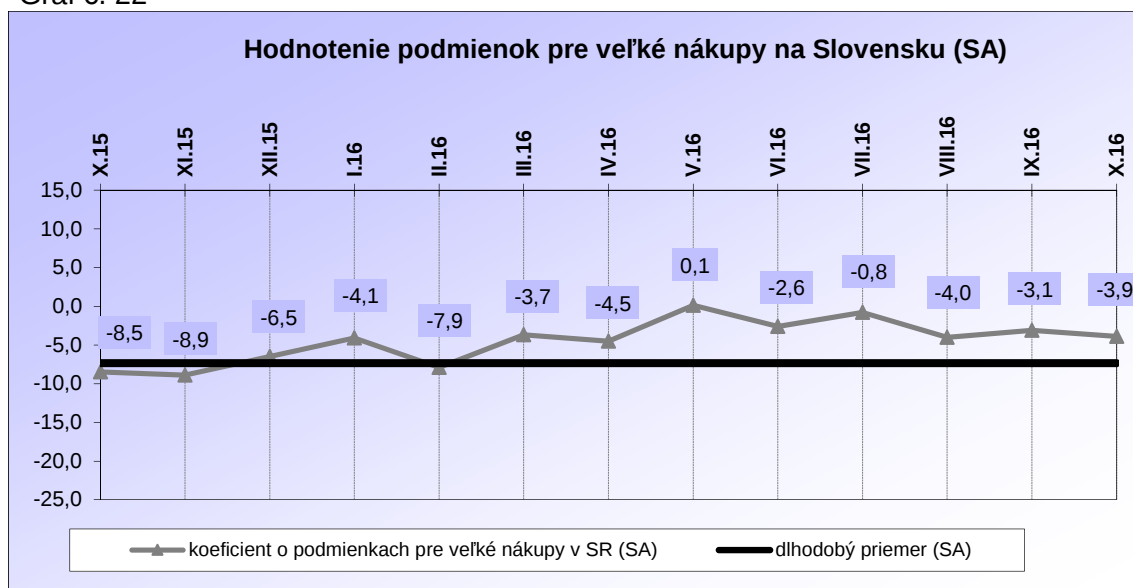
Pri **hodnotení podmienok pre veľké nákupy** sa okruh pozitívnych výrokov (je správny čas na veľké nákupy) zachoval na hladine na 19 % a o 3 percentuálne body na 41 % klesol podiel neutrálnych tvrdení (nie je správny ani nesprávny čas). Výskyt záporných odpovedí (nie je správny čas na veľké nákupy) sa rozšíril o 1 percentuálny bod na 22 %. Rozdelenie názorov za posledných 13 mesiacov ilustruje graf č. 21.

Graf č. 21

Transformovaný výsledok o podmienkach na veľké nákupy je -3,9. Hodnotenia respondentov sú nepriaznivejšie ako pred mesiacom (o 0,8) a optimistickejšie ako pred rokom (rozdiel oproti októbru 2015 predstavuje 4,6). Aktuálny údaj prevyšuje dlhodobý priemer. Graf č. 22 zobrazuje prepočítané štatistické zistenia za posledný rok.

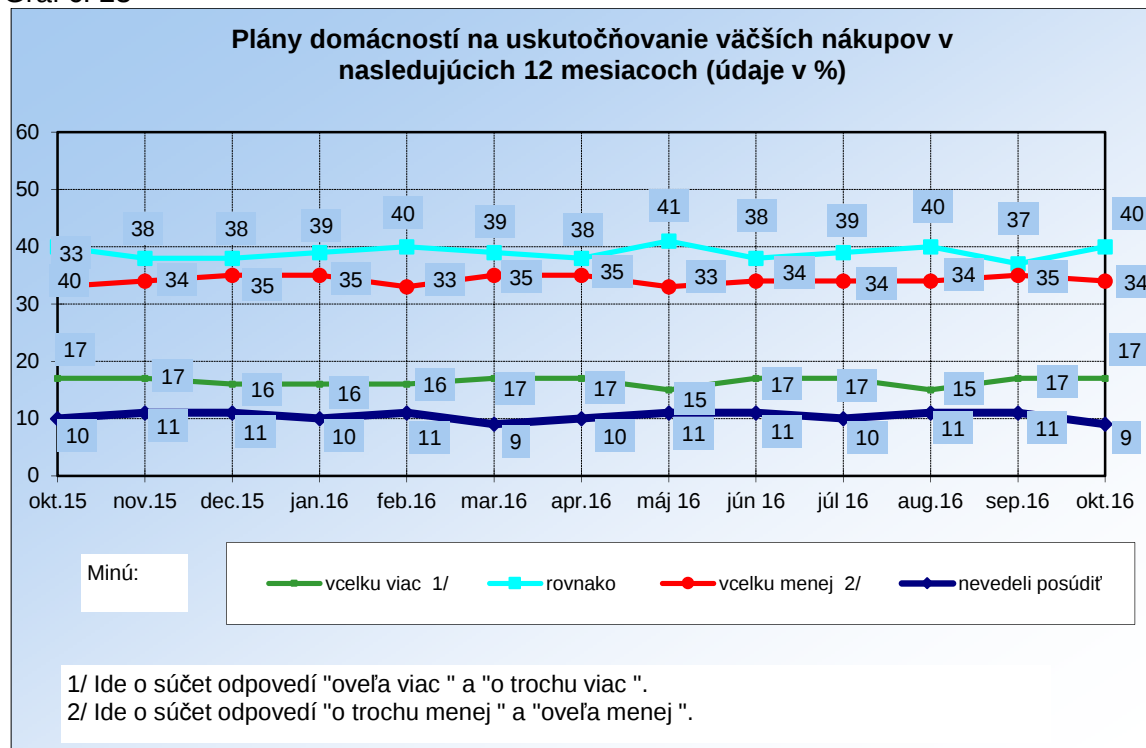
Graf č. 22

VI. 2. Perspektívnosť veľkých nákupov domácností v nadchádzajúcom období

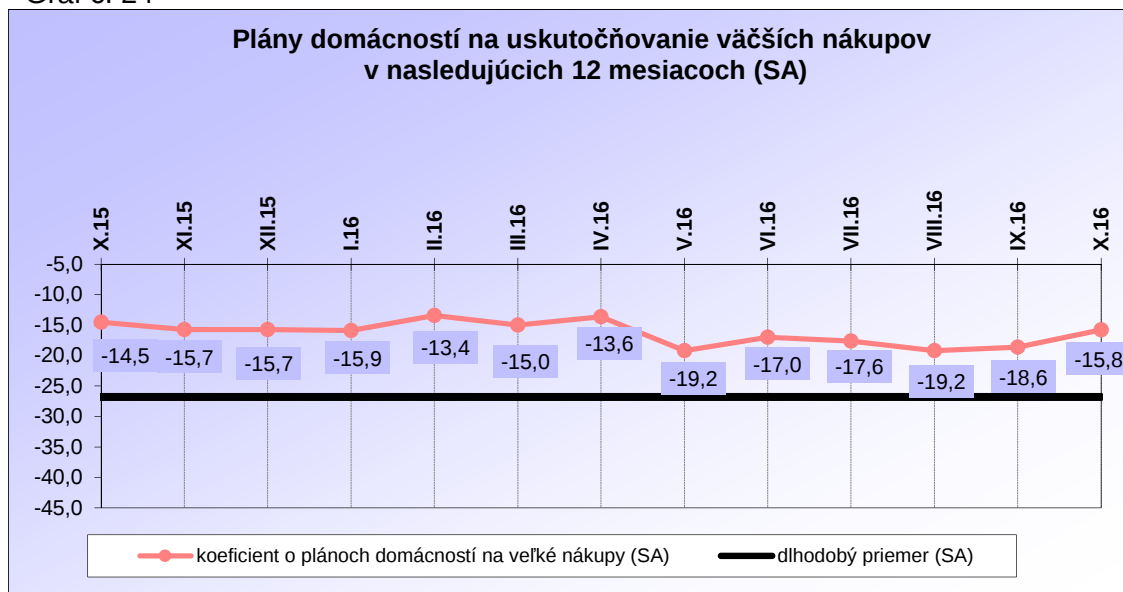
Indikátor o **plánoch domácností na nákup predmetov dlhodobej spotreby** je ukazovateľom, ktorý naznačil medzimesačné zlepšenie. Frekvencia rodín, ktoré plánujú svoje výdavky na nákup predmetov ako nábytok, koberce, biela a čierna technika zvýšiť, v komparácii so situáciou spred mesiaca sa nezmenila (opäť 17 %) a podiel úmyslu zníženia výdavkov klesol o 1 percentuálny bod na 34 %. Zvýšil sa výskyt neutrálneho variantu (plánujú minúť na veľké nákupy rovnako ako pred rokom), keď vzrástol o 3 percentuálne body na 40 %. V grafe č. 23 je ilustrácia zistení od októbra 2015.

Graf č. 23

Indexovým zobrazením výsledkov o výdavkoch na veľké nákupy v domácnosti bola hodnota -15,8 vyjadrujúca o 2,8 bodu vyšší investičný potenciál ako pred mesiacom. Medziročné porovnanie vychádza nepriaznivejšie, keď oproti rovnakému obdobiu minulého roka je aktuálny potenciál nižší o 1,3 bodu, avšak prevažuje úroveň svojho dlhodobého priemeru. Vývoj postojov transformovaných do koeficientov zobrazuje nasledujúci graf.

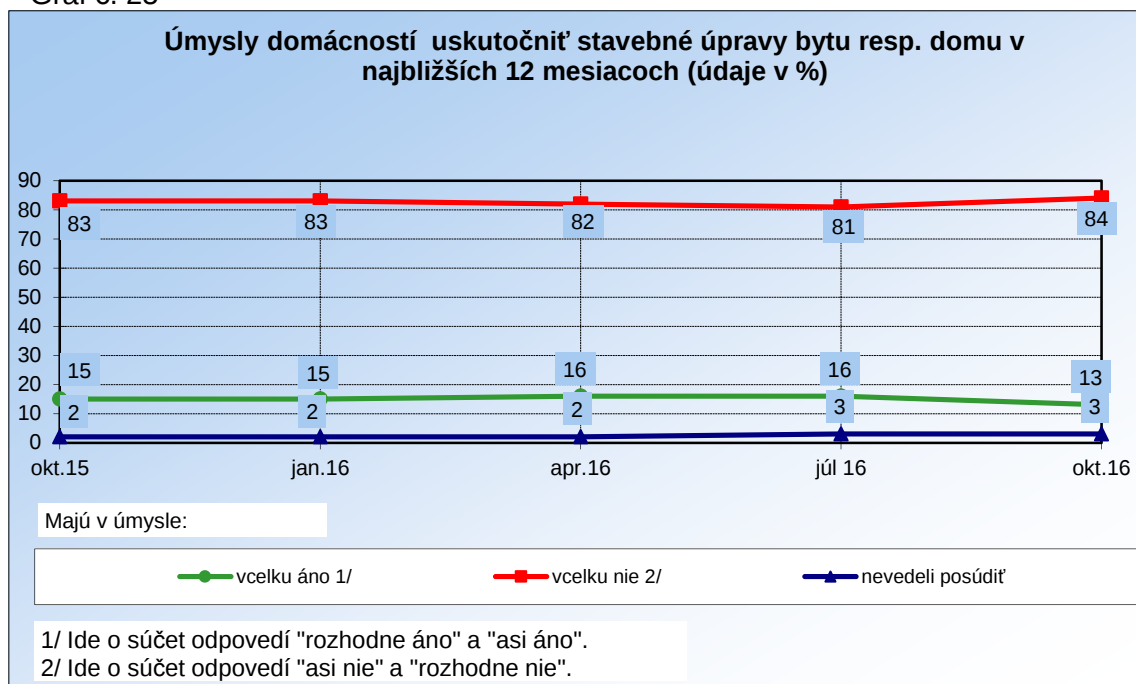
Graf č. 24

VI. 3. Investície do stavebných úprav bytu, resp. domu

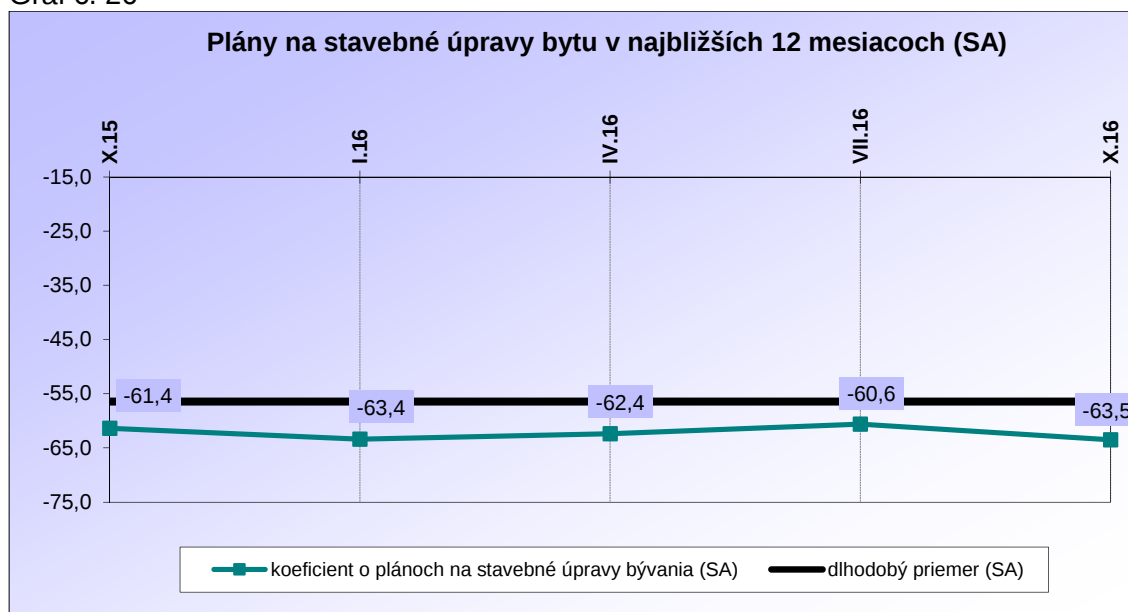
Nasledujúce investičné indikátory sa v súlade s metodikou EÚ monitorujú raz za tri mesiace. **Pri úmysle rekonštruovať svoje bývanie** sa výskyt záujemcov oproti júlu 2016 znížil o 3 percentuálne body (13 %). Z potenciálnych investorov 3 % uviedli vyjadrenie rozhodne áno a 10 % asi áno. Na protipóle (asi alebo určite nemajú v pláne realizovať stavebné úpravy bytu) sa podiel negatívnych odpovedí zvýšil o 3 percentuálne body (na 84 %). Prehľad výsledkov prináša graf č. 25.

Graf č. 25

Prepočítaným údajom v prípade investícií do stavebných úprav bytu je hodnota -63,5. Za posledné 3 mesiace sa index znížil (o 2,9 bodu), naďalej sa nachádza pod úrovňou dlhodobého priemeru a vyjadruje nižší investičný potenciál ako v rovnakom období minulého roka (o 2,1 bodu). Prezentáciu výsledkov znázorňuje graf č. 26.

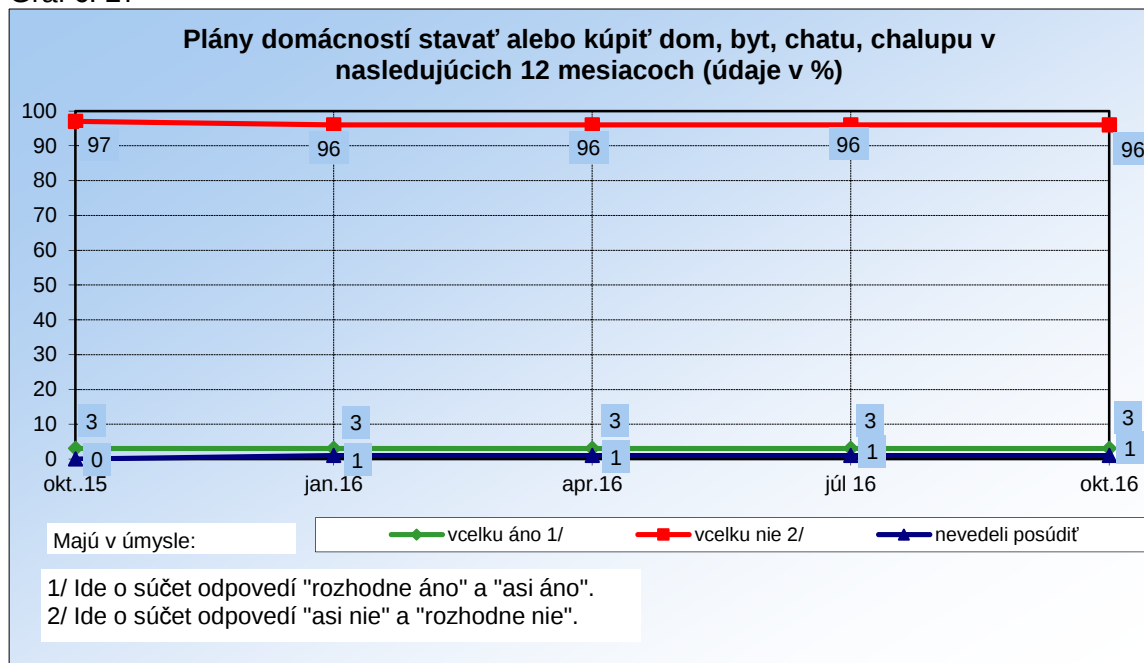
Graf č. 26

VI. 4. Plány na kúpu alebo stavbu domu, bytu, chaty, chalupy

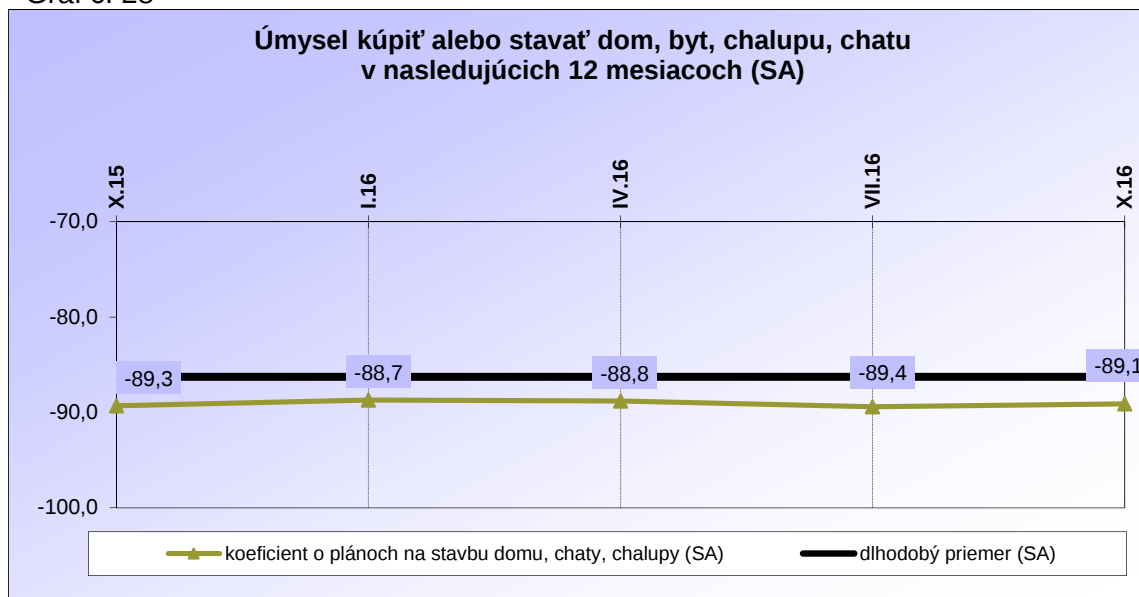
Pri zámere stavať alebo kupovať dom, byt, chatu, chalupu (3 %) bol záujem obyvateľov rovnaký ako pred štvrťrokom, pričom väčšina domácností (96 %) poskytla negatívne stanovisko (asi alebo určite neplánuje investičné aktivity v tejto oblasti). Kladné odpovede mali nasledujúcu štruktúru: 1 % domácností uviedlo variant rozhodne áno a 2 % asi áno. V nasledujúcom grafe (č.27) možno porovnať vývoj plánov od októbra 2015.

Graf č. 27

Transformovaným výsledkom, ktorý charakterizoval veľké investície do domu, bytu, chaty, chalupy, je -89,1 (pozri graf č. 28). Investičný záujem bol nepatrne vyšší ako pred štvrťrokom (rozdiel 0,3 bodu) i pred rokom (o 0,2 bodu). Naďalej zaostával za úrovňou svojho dlhodobého priemeru.

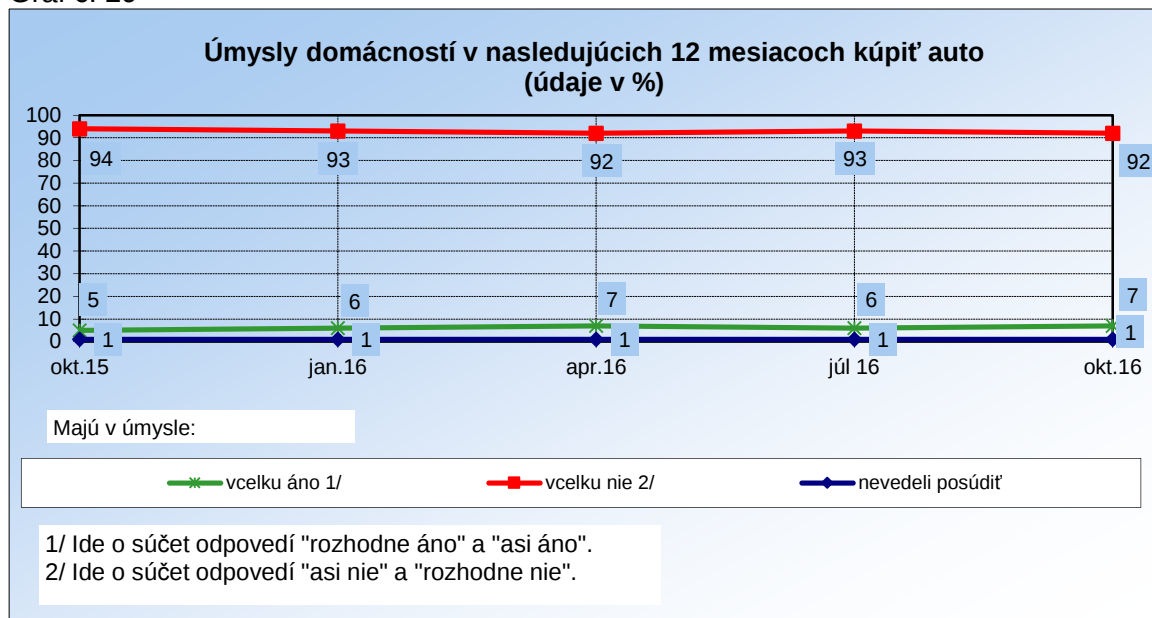
Graf č. 28

VI. 5. Úmysel kúpiť v blízkej budúcnosti auto

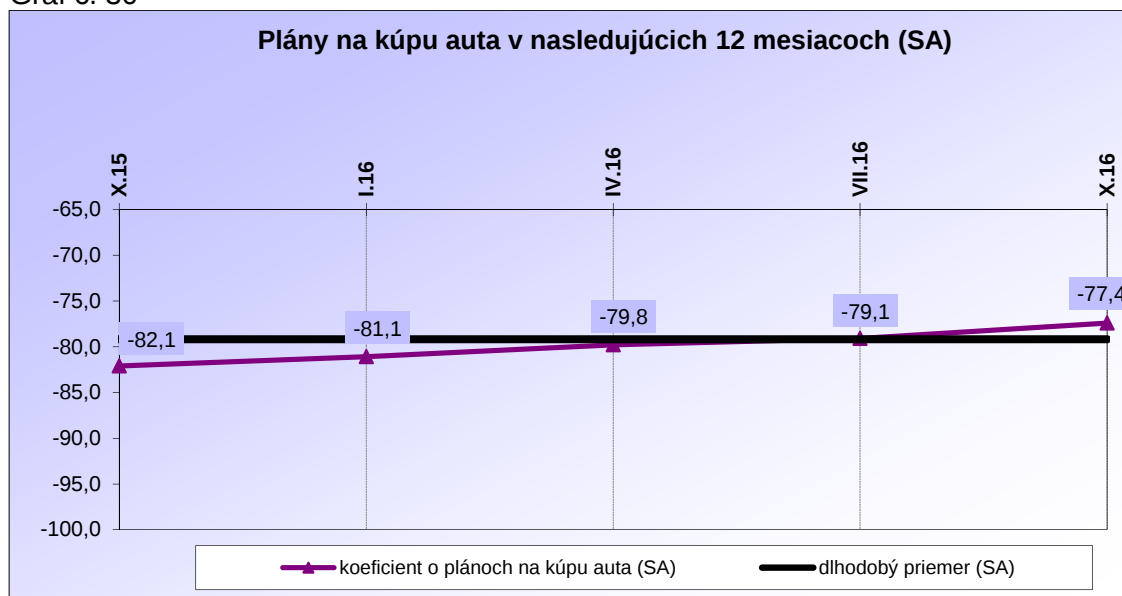
Pri **plánoch na kúpu auta** frekvencia kladných tvrdení vzrástla oproti minulému štvrťroku o 1 percentuálny bod na 7 %, (v štruktúre 1 % rozhodne áno, 6 % asi áno) a negatívna odpoveď bola zastúpená 92 % oslovených, ktorí (asi alebo určite) nemajú v pláne najbližších 12 mesiacov kupovať auto (bolo to o 1 percentuálny bod menej ako pred štvrťrokom). Vyjadrenia respondentov od októbra minulého roka sú zobrazené v grafe č. 29.

Graf č. 29

V októbri 2016 výsledok týkajúci sa investovania do osobného automobilu po prepočítaní dosiahol hladinu -77,4, ktorá je o 1,7 bodu vyššia ako pred tromi mesiacmi a oproti rovnakému obdobiu minulého roka vzrástla o 4,7 bodu. Aktuálny výsledok prevyšoval úroveň svojho dlhodobého priemeru. Prepočítané údaje o plánoch na zakúpenie motorového vozidla do domácnosti prezentuje graf č. 30.

Graf č. 30

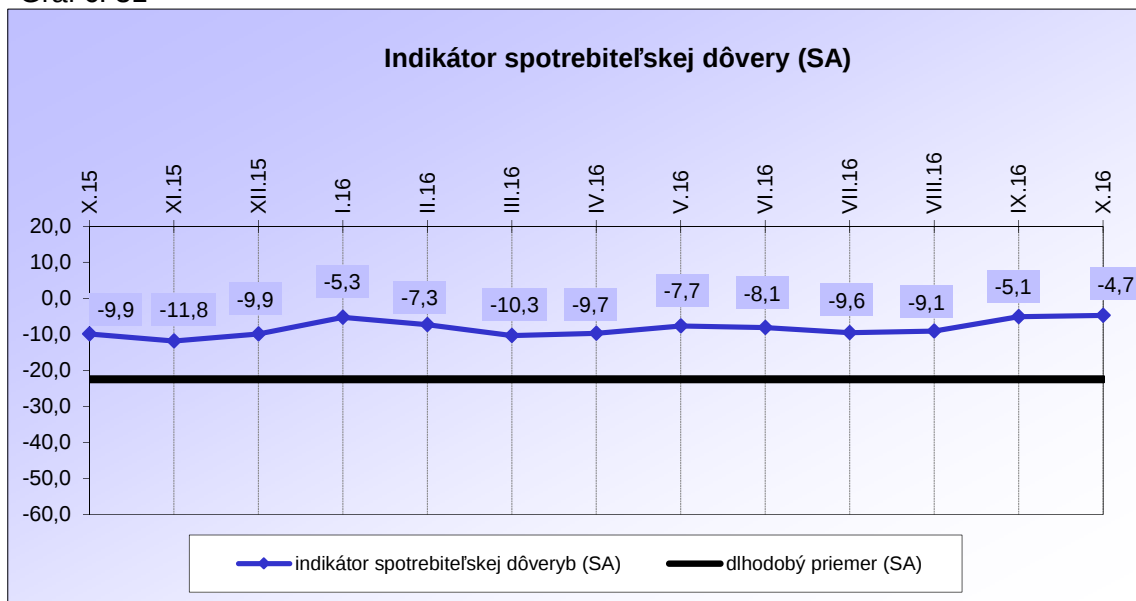

VII. Súhrnný indikátor spotrebiteľskej dôvery

VII. 1. Vývoj v SR

Od septembra 2001 prešla Európska komisia na vyjadrenie celkových nálad obyvateľov prostredníctvom indikátora, ktorý sumarizuje z pätnástich sledovaných štyri oblasti: očakávania vývoja ekonomiky a nezamestnanosti v štáte, očakávania vývoja finančnej situácie a úspor v domácnosti (nezamestnanosť vstupuje do priemeru s opačným znamienkom). Hodnoty príslušného koeficienta sa pohybujú v intervale od mínus sto do plus sto. V hodnote -100 sú sústredené maximálne obavy, nedôvera a pesimizmus, hodnota +100 vyjadruje maximálnu spotrebiteľskú dôveru, spokojnosť, optimizmus. Graf č. 31 prezentuje vývoj indikátora od októbra 2015.

Graf č. 31

Spotrebiteľská atmosféra sa v októbri opäť zlepšila. Po náraste o 0,4 bodu v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sezónne očistený **indikátor spotrebiteľskej dôvery** (-4,7) dosiahol najpriaznivejšiu hodnotu od februára 2008. Všetky zložky indikátora sa oproti výsledkom spred mesiaca odlišovali o menej ako jeden bod. Aktuálny výsledok po sezónnom očistení bol o 5,2 bodu vyšší ako v rovnakom období minulého roka a prevyšoval dlhodobý priemer.

Oproti stavu pred štvrťrokom sa súhrnný indikátor zvýšil o 4,9 bodu. Smer zmeny podporili všetky zložky.

Komparácia so situáciou pred rokom vyznieva taktiež pozitívne. Obavy spotrebiteľov boli o 5,2 bodu nižšie ako v rovnakom období minulého roka, na čom mali podiel všetky zložky.

Po sezónnom očistení Európskou komisiou mal v októbri 2016 indikátor spotrebiteľskej dôvery hodnotu **-5,5**. Podľa nastavení vstupných parametrov (sledovaného obdobia, zvoleného modelu) a použitého softwaru sa výsledky sezónneho očistenia môžu vzájomne líšiť.

VII. 2 Indexy spotrebiteľskej dôvery v členských štátoch EÚ

Spotrebiteľský barometer je súčasťou medzinárodného projektu prieskumov, a preto možno výsledky krajín participujúcich na projekte porovnať. Nasledujúca tabuľka uvádza hodnoty indikátora spotrebiteľskej dôvery krajín EÚ. V tabuľke sú uverejnené údaje po sezónnom očistení.

Tabuľka č. 1 Spotrebiteľská dôvera v členských krajinách Európskej únie

Indikátor spotrebiteľskej dôvery	mar. 2016	apr. 2016	máj 2016	jún 2016	júl 2016	aug. 2016	sep. 2016	okt. 2016
Belgicko	-6,3	-7,4	-7,6	6,0	-4,0	-2,5	-9,3	-13,5
Bulharsko	-29,5	-29,2	-29,4	-27,4	-25,4	-26,8	-24,8	-27,4
Česká republika	+3,4	+2,4	+2,4	+2,9	+0,3	+1,8	+3,6	+5,2
Dánsko	+9,3	+10,6	+8,9	+9,8	+7,6	+10,3	+9,0	+9,3
Nemecko	-6,2	-4,8	-3,2	-1,6	-2,1	-2,5	-2,9	-2,5
Estónsko	-15,0	-12,9	-8,4	-8,9	-6,3	-6,2	-4,7	-3,3
Írsko	+10,1	+10,8	+12,5	+13,5	+5,1	+8,6	+6,6	:
Grécko	-71,9	-73,7	-71,9	-68,0	-69,2	-70,1	-65,9	-63,6
Španielsko	-5,1	-4,3	-3,0	-2,4	-5,8	-5,2	-7,3	-4,8
Francúzsko	-17,1	-18,5	-11,2	-12,6	-13,8	-15,4	13,2	-14,6
Chorvátsko	-16,9	-17,8	-20,1	-20,8	-23,1	-24,4	-18,4	-16,9
Taliansko	-6,6	-6,0	-6,1	-12,3	-11,0	-12,9	-12,6	-11,9
Cyprus	-14,4	-7,2	-11,3	-6,6	-8,2	-6,9	-6,2	-3,0
Lotyšsko	-9,5	-8,1	-8,6	-8,7	-8,7	-9,8	-7,5	-12,1
Litva	-8,2	-8,8	-11,8	-8,1	-8,9	-9,3	-8,3	-6,0
Luxembursko	+8,8	+7,0	+9,9	+10,1	+8,4	+11,0	+6,8	+5,6
Maďarsko	-23,0	-19,6	-17,2	-18,2	-14,5	-17,8	-17,3	-18,8
Malta	-0,2	-1,2	+4,2	+2,0	+2,2	+1,3	+2,7	+4,0
Holandsko	-3,8	+0,7	+0,1	+6,3	+3,8	+5,3	+9,6	+10,0
Rakúsko	-12,0	-13,6	-11,5	-8,8	-8,1	-8,7	-10,6	-9,0
Poľsko	-10,9	-5,9	-9,5	-9,4	-8,9	-8,2	-6,7	-7,4
Portugalsko	-12,5	-12,2	-12,1	-14,1	-13,5	-13,9	-12,6	-10,8
Rumunsko	-20,2	-17,6	-18,6	-19,6	-19,8	-19,5	-20,0	-17,7
Slovinsko	-19,1	-16,4	-17,4	-16,8	-13,7	-13,8	-13,2	-11,2
<i>Slovensko</i>	<i>-10,0</i>	<i>-8,9</i>	<i>-7,0</i>	<i>-7,5</i>	<i>-8,9</i>	<i>-9,0</i>	<i>-6,1</i>	<i>-5,5</i>
Fínsko	+10,5	+11,1	+11,5	+15,2	+14,9	+17,7	+18,1	+19,9
Švédsko	+9,9	+8,8	+8,8	+10,69	+9,5	+9,2	+13,1	+13,6
Veľká Británia	+1,0	+0,8	-1,6	-1,2	-9,2	-7,5	-1,7	-3,3
Európska únia spolu*	-7,3	-6,8	-5,7	-5,8	-7,7	-7,7	-6,4	-6,5

: v čase zverejnenia nebol údaj k dispozícii

* ide o vážený priemer; váhami sú podiely členských štátov na konečnej spotrebe domácností EÚ; od júla 2013 sú v agregáte EÚ zahrnuté výsledky Chorvátska; v januári 2015 boli aktualizované váhy a revidovaný časový rad EÚ

Z tabuľky vyplýva, že z 27 štátov, ktoré v októbri 2016 poskytli údaje o náladách spotrebiteľov, prevládala podľa indikátora spotrebiteľskej dôvery v 20 členských štátoch Európskej únie nedôvera nad dôverou. Oproti júlu sa rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt nepatrne znížilo z 84,1 bodu na 83,5 bodu (interval od -63,6 do +19,9). Kladné výsledky boli v októbri 2016 zistené v 7 štátoch: vo Fínsku (+19,9), vo Švédsku (+13,6), v Holandsku (+10,0), v Dánsku (+9,3), v Luxembursku (+5,6), v Česku (+5,2) a v Malte (+4,0). Najnižšia hodnota charakterizovala spotrebiteľskú atmosféru v Grécku (-63,6). Medzi štáty s jej najhorším hodnotením patrilo v októbri 2016 okrem Grécka i Bulharsko (-27,4), Maďarsko (-18,8), Rumunsko (-17,7) a Chorvátsko (-16,9), kde však miera nedôvery bola o niekoľko

desiatok bodov nižšia ako v Grécku. V rebríčku 27 krajín usporiadaných podľa klesajúceho indexu spotrebiteľskej dôvery sa Slovensko (-5,5 po sezónnom očistení) umiestnilo na 13. priečke. Európska únia ako celok v októbri 2016 dosiahla -6,5 s mierou pesimizmu o 0,1 bodu vyššou ako pred mesiacom. Porovnanie naznačuje, že Slovensko malo v októbri 2016 o 1 bod priaznivejšiu spotrebiteľskú atmosféru ako bol priemer Európskej únie.

Zhrnutie

Spotrebiteľská atmosféra sa v októbri opäť zlepšila. Po náraste o 0,4 bodu v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sezónne očistený **indikátor spotrebiteľskej dôvery** (-4,7) dosiahol najpriaznivejšiu hodnotu od februára 2008. Všetky zložky indikátora sa oproti výsledkom spred mesiaca odlišovali o menej ako jeden bod. Aktuálny výsledok po sezónnom očistení bol o 5,2 bodu vyšší ako v rovnakom období minulého roka a prevyšoval dlhodobý priemer. Oproti stavu pred štvrťrokom sa súhrnný indikátor zvýšil o 4,9 bodu. Komparácia so situáciou pred rokom vyznieva taktiež pozitívne. Obavy spotrebiteľov boli o 5,2 bodu nižšie ako v rovnakom období minulého roka, na čom mali podiel všetky zložky.

V komparácii so septembrom 2016 sa pri dvoch z 12 sezónne očistených indikátorov dôvera zvýšila (hodnotenie doterajšieho vývoja ekonomiky a plány domácností na veľké nákupy). Pri ôsmich ukazovateľoch sa situácia zmenila minimálne (o menej ako 1 bod) a pri dvoch indikátoroch sa prejavilo medzimesačné zhoršenie (doterajšia inflácia, podmienky sporenia v SR).

Súhrnné indikátory pri makroukazovateľoch ako aj pri hospodárení domácností naznačili zlepšenie pri štvrťročnom i medziročnom porovnaní. Rozdiely pri mesačnom porovnaní boli menšie ako jeden bod v obidvoch sektoroch. Takisto kompozitný ukazovateľ v okruhu investovania bol nižší ako jeden bod pri štvrťročnom i pri ročnom porovnaní a medzimesačne sa výsledky pre investície nedali porovnať kvôli štvrťročnej periodicite sledovania väčšiny príslušných ukazovateľov.

Podľa údajov Európskej komisie v rebríčku 27 štátov usporiadaných podľa klesajúceho indexu spotrebiteľskej dôvery sa v októbri 2016 Slovensko s hodnotou -5,5 (po sezónnom očistení) umiestnilo na 13. priečke a malo o 1 bod priaznivejšiu spotrebiteľskú atmosféru ako bol priemer Európskej únie (-6,5).

Stručný prehľad výsledkov spracovania podľa percentuálnych podielov:

Zisťovanie Spotrebiteľský barometer, ktoré sa uskutočnilo v októbri 2016, mapovalo mienku občanov o hospodárskej situácii na Slovensku, zaoberalo sa sebareflexiou finančných pomerov domácností a priblížilo investičné zámery obyvateľstva. V prieskume sa dospelo k nasledujúcim zisteniam (dopočet do 100 % tvoria odpovede neviem posúdiť).

- Podľa mienky 20 % respondentov sa hospodárska situácia na Slovensku za posledných dvanásť mesiacov vcelku zlepšila, 40 % odpovedajúcich si myslí, že je rovnaká a 33 % opýtaných je presvedčených, že sa zhoršila.
- Pri očakávaniach do budúcnosti sa 20 % opýtaných vyjadrilo, že v priebehu nasledujúcich dvanástich mesiacov sa podľa ich názoru hospodárska situácia v SR vcelkulepší. Takmer dve pätiny oslovených občanov (38 %) sú presvedčené, že hospodárska situácia zostane rovnaká a viac ako štvrtina (28 %) počíta so zhoršením.
- Pri hodnotení doterajšieho vývinu spotrebiteľských cien 28 % respondentov tvrdí, že aktuálne ceny sú rovnaké ako pred rokom. približne dve pätiny (41 %) oslovených si

myslia, že ceny tovarov a služieb na Slovensku sa za posledných 12 mesiacov trochu zvýšili, stredne sa zvýšili podľa 13 % opýtaných a 3 % sú mienky, že sa zvýšili výrazne. Názor, že sa ceny znížili, mal 8 percentné zastúpenie.

- Polovica opýtaných (50 %) očakáva v budúcnosti zvyšovanie cien tovarov a služieb. Počas nasledujúcich dvanásť mesiacov 12 % oslovených občanov predikuje pomalšie tempo zvyšovania cien ako doteraz, podľa mienky 28 % respondentov sa ceny budú zvyšovať rovnakým tempom ako doposiaľ a 10 % odpovedajúcich predpokladá, v porovnaní so súčasným stavom, rýchlejšie zvyšovanie cien. Tretina (33 %) účastníkov prieskumu prognózuje ustálenú cenovú hladinu a 4 % respondentov očakávajú jej znižovanie.
- Nezamestnanosť na Slovensku sa v nasledujúcich 12 mesiacoch podľa mienky 32 % respondentov vcelku zníži, približne tretina účastníkov prieskumu (32 %) zastáva názor, že zostane rovnaká a viac ako štvrtina (27 %) odpovedajúcich počíta s jej zvýšením.
- Za uplynulých 12 mesiacov sa podľa reakcií 20 % respondentov finančná situácia vlastnej domácnosti vcelku zlepšila, približne polovica oslovených osôb (52 %) odpovedala, že situácia ostala rovnaká a viac ako štvrtina (27 %) opýtaných zaznamenala celkové zhoršenie finančných pomerov vo svojej domácnosti.
- Počas nasledujúcich dvanásť mesiacov finančná situácia vlastnej domácnosti sa podľa vyjadrení 18 % odpovedajúcich vcelkulepší, podľa mienky viac ako polovice (57 %) opýtaných zostane rovnaká. Výhľad do blízkej budúcnosti je pre necelú pätinu (18 %) respondentov nepriaznivý, pretože rátajú so zhoršením finančného krytia svojich potrieb v nasledujúcich 12 mesiacoch.
- Pri otázke, či majú dlhy alebo sporia, 47 % oslovených občanov uviedlo, že v ich domácnosti časť príjmu usporia, 35 % vystačí s finančnými prostriedkami od výplaty k výplate a 16 % má dlhy alebo žije z úspor.
- Necelá tretina oslovených občanov (29 %) sa vyjadrila, že v súčasnosti je vcelku vhodný čas na sporenie. Stúpenkami stanoviska, že v súčasnosti je na Slovensku vcelku nevhodný čas na sporenie, bolo 54 % účastníkov prieskumu.
- Pri otázke o úsporách sa optimisticky prejavila viac ako tretina (37 %) odpovedajúcich, ktorí očakávajú, že sa im v blízkej budúcnosti podarí usporiť nejaké finančné prostriedky. Viac ako polovica oslovených občanov (55 %) nepredpokladá, že počas nasledujúcich dvanásť mesiacov nasporia nejaké peniaze.
- Najfrekvencovanejšou odpoveďou pri otázke, či je v súčasnosti správny čas na veľké nákupy, bol stredný variant, t.j. vyjadrenie, že je rovnako správny ako nesprávny (41 %). Za nevhodný čas na nákup predmetov dlhodobej spotreby považovalo súčasné obdobie 22 % opýtaných, naopak za vhodný 19 %.
- Z odpovedí na otázku, ktorá mapovala, či respondenti majú v pláne minúť viac alebo menej finančných prostriedkov na veľké nákupy, vyplynulo, že 17 % odpovedajúcich má v úmysle minúť v nasledujúcich 12 mesiacoch vyššiu finančnú čiastku než doteraz, 40 % opýtaných rovnakú ako doposiaľ. Odpoveď predpokladajúca nižšie výdavky na nákup nábytku, kobercov, bielej a čiernej techniky ako doteraz sa vyskytovala u viac ako tretiny (34 %) respondentov.
- Trinásť percent domácností očakáva, že minie väčšiu sumu peňazí na stavebné úpravy bytu (zavedenie ústredného kúrenia, prestavbu sociálneho zariadenia a pod.), z nich 3 % rozhodne áno a 10 % asi áno. Protichodná odpoveď (neplánujú stavebné úpravy) je charakteristická pre 84 % domácností.

- Tri percentá domácností plánujú počas nasledujúcich 12 mesiacov kúpiť alebo stavať dom, byt, chalupu alebo chatu, z nich 1 % rozhodne áno a 2 % asi áno. Záporná odpoveď (nemajú v úmysle) sa vyskytovala mnohonásobne častejšie (96 %).
- V priebehu nasledujúcich 12 mesiacov má v pláne kúpiť auto spolu 7 % domácností, z nich 1 % rozhodne áno a 6 % asi áno. Zastúpenie opačného postoja (nemá v pláne) predstavovalo 92 %.

	Porovnanie			Indikátory (sezónne očistené)	Terenná fáza výskumu (zber údajov) SA												
	so SEP. 2016	s JÚL. 2016	s OKT. 2015		X.15	XI.15	XII.15	I.16	II.16	III.16	IV.16	V.16	VI.16	VII.16	VIII.16	IX.16	X.16
1	=	↑	↑	Doterajšia finančná situácia v domácnosti	-6,6	-9,8	-7,8	-8,0	-5,8	-8,9	-6,1	-7,3	-7,5	-7,4	-9,0	-6,4	-5,5
2	=	↑	↑	Očakávaná finančná situácia v domácnosti	-2,4	-4,8	-3,0	-1,8	-3,3	-5,4	-3,4	-4,3	-3,0	-2,6	-4,3	-1,6	-1,1
3	↑	↑	↑↑	Doterajšia hospodárska situácia v SR	-15,3	-18,5	-14,4	-10,8	-14,8	-13,9	-14,8	-9,8	-9,8	-12,1	-15,3	-11,9	-9,8
4	=	↑↑	↑↑	Očakávaná hospodárska situácia v SR	-10,4	-13,8	-9,3	-5,1	-9,2	-14,1	-15,9	-9,4	-9,5	-12,5	-11,2	-5,6	-5,1
5	↓	↓	↑↑	Doterajšia inflácia	-8,2	-6,5	-9,6	-14,1	-17,0	-18,9	-17,0	-18,8	-14,9	-17,0	-13,2	-17,2	-14,5
6	=	=	↓	Očakávaná inflácia	-1,1	1,7	1,0	-15,1	-6,9	-1,9	-0,9	0,3	0,7	2,1	2,7	1,7	2,6
7	=	↑↑	↑↑	Očakávaná nezamestnanosť	5,0	6,6	2,3	-6,4	-3,5	-2,5	0,9	-0,5	1,0	3,6	0,9	-4,2	-3,9
8	=	↓	↑	Podmienky pre veľké nákupy v SR	-8,5	-8,9	-6,5	-4,1	-7,9	-3,7	-4,5	0,1	-2,6	-0,8	-4,0	-3,1	-3,9
9	↑	↑	↓	Plány domácností na veľké nákupy	-14,5	-15,7	-15,7	-15,9	-13,4	-15,0	-13,6	-19,2	-17,0	-17,6	-19,2	-18,6	-15,8
10	↓	=	↓	Podmienky sporenia v SR	-18,4	-19,4	-22,6	-17,5	-19,6	-19,5	-18,1	-18,5	-19,3	-18,5	-21,5	-17,5	-19,4
11	=	↑	↑↑	Očakávané úspory domácností	-21,9	-22,1	-24,9	-20,5	-20,1	-24,0	-18,7	-17,4	-18,8	-19,6	-19,8	-17,2	-16,5
12	=	↑	↑	Bilancia príjmov a výdavkov domácností	11,2	8,2	8,3	10,7	11,9	10,2	12,1	12,3	10,5	10,8	11,6	12,9	13,6
13	X	↑	↑	Kúpa auta	-82,1	X	X	-81,1	X	X	-79,8	X	X	-79,1	X	X	-77,4
14	X	=	=	Stavba domu, chaty, chalupy	-89,3	X	X	-88,7	X	X	-88,8	X	X	-89,4	X	X	-89,1
15	X	↓	↓	Stavebné úpravy bývania	-61,4	X	X	-63,4	X	X	-62,4	X	X	-60,6	X	X	-63,5
	=	↑	↑↑	index spotrebiteľskej dôvery	-9,9	-11,8	-9,9	-5,3	-7,3	-10,3	-9,7	-7,7	-8,1	-9,6	-9,1	-5,1	-4,7

=	rovnaký výsledok resp. rozdiel menší ako 1 bod
↑	nepatrné zlepšenie (rozdiel 1-4,9 bodu)
↓	nepatrné zhoršenie (rozdiel 1-4,9 bodu)
↑↑	mierne zlepšenie (rozdiel 5-9,9 bodu)
↓↓	mierne zhoršenie (rozdiel 5-9,9 bodu)
↑↑↑	výraznejšie zlepšenie (rozdiel 10 bodov a viac)
↓↓↓	výraznejšie zhoršenie (rozdiel 10 bodov a viac)
●	historicky najpriaznivejšia hodnota
●●	historicky najhoršia hodnota
x	v uvádzanom období sa údaje za dané ukazovatele nezisťovali